

WAASAN PÄIVÄLEHTI

Nro 35 Sunnuntai, 31 elokuuta, 2025

ISSN 2954-243X

Wärtsilä ja Wasaline

Tyrni, maailman terveellisin marja

Palveluopas Pohjanmaan senioreille

Jan Olof Mallander

Ruokarobotit tulevat Vaasan kaduille

Sensaatiomainen supernova SN2021yfj

WAASAN PÄIVÄLEHTI

TÄÄLLÄ OLEMME:
vpress.ovh

TÄNÄÄN

Saaristomme on täynnä C-vitamiinia

Suomen rannikot ovat täynnä luonnon omia aarteita, jotka usein jäävät meiltä huomaamatta. Yksi näistä aarteista on tyrni, marja, joka piilee karuilla rantakiviköillä ja puskikoissa odottaen poimijaansa.

Tyrni ei ole pelkästään pensas, joka sietää ankaria olosuhteita – se on todellinen vitamiinipommi, jota meidän kaikkien tulisi hyödyntää.

Tyrni on kiistatta yksi maailman terveellisimmistä marjoista. Sen C-vitamiinipitoisuus on huikea, jopa kymmenen kertaa suurempi kuin appelsiinilla. Tämä pieni, kirkkaanoranssi marja on täynnä terve-

ydelle hyödyllisiä ravintoaineita, jotka tukevat immuunijärjestelmää, edistävät sydämen terveyttä ja auttavat pitämään ihon ja limakalvot hyvässä kunnossa. Ja mikä parasta, tätä supermarjaa löytyy omasta saaristostamme runsain mitoin.

Valitettavasti tyrni on jäänyt monille meistä tuntemattomaksi marjaksi. Ehkä se on pensaan piikkikyys tai tyrnin kirpeä maku, joka saa meidät epäröimään sen poimimista. Usein tyrnimarjat jätetään keräämättä, vaikka ne roikkuvat pensaissa valmiina annettaviksi. Tämä on sääli, sillä tyrnin hyödyntämiseen on lukuisia helppoja ja herkullisia tapoja. Marjoista voi valmistaa mehua, hilloa, marmeladia tai jopa kuivata

niitä ja käyttää jauheena jogurtin tai smoothien seassa. Tyrnin aromi sopii mainiosti yhteen esimerkiksi omenien tai persikoiden kanssa, ja se tuo raikkautta moniin ruokiin.

Meillä on harvinainen etuoikeus saada nauttia tyrnistä suoraan luonnosta. Sen kerääminen on paitsi taloudellista myös ekologista, ja se tukee terveellistä ruokavaliota tavalla, joka on harvinaista tänä päivänä. Sen sijaan, että kulutamme rahaa ulkomaisiin superfoodeihin, voisimme hyödyntää oman saaristomme aarteita – marjoja, jotka ovat täynnä elinvoimaa ja terveyttä edistäviä ominaisuuksia.

Tyrni ansaitsee paikkansa suomalaisessa ruokapöydässä. Kun seuraavan kerran suuntaat saaristoon tai meren rannalle, ota mukaasi ämpäri ja hansikkaat ja ryhdy poimimaan tätä luonnon omaa vitamiinipommiä. Saaristomme on täynnä C-vitamiinia – on aika ottaa siitä kaikki irti.

Photo Supplement

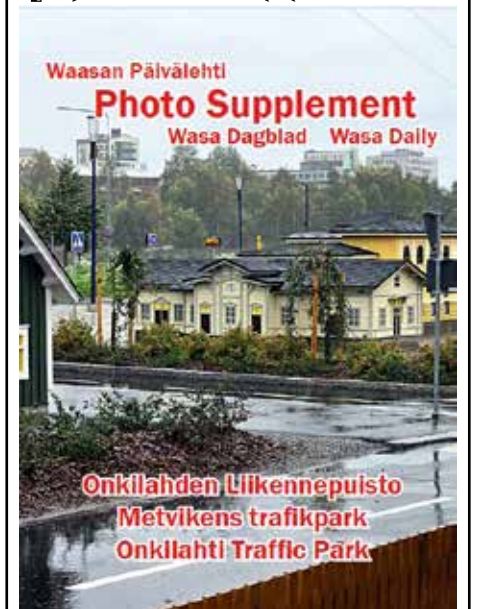

Photo Supplement - bpress.obh

UUTISET

HYVINVOINTIALUE

Palveluopas jaetaan kaikille yli 75-vuotiaille

KAIKKI NE KOTITALOUDET

Pohjanmaan hyvinvointialueella, joissa asuu 75 vuotta täyttänyt tai tänä vuonna täyttävä henkilö, saavat elokuun lopussa uuden ikäihmisille suunnatun palveluoppaan suoraan postilaatikkoon. Opas tarjoaa konkreettista tukea arkeen ja helpottaa sekä ikääntyneiden että heidän läheistensä pääsyä tärkeän tiedon äärelle.

Painettu opas kokoaa yhteen keskeiset palvelut, joita ikäihmiset useimmin tarvitsevat. Lisäksi se sisältää yhteystietoja ja ohjeita siitä, miten hakeudutaan hoitoon tai palvelutarpeen arviointiin.

– Tämän palveluoppaan avulla haluamme tukea ikäihmistä ja hänen läheisiään ymmärtämään ikääntyneiden palveluja sekä helpottaa yhteydenottoa meihin tilanteissa, joissa tarvitaan apua ja tukea, kertoo Heidi Kotanen, ikäihmisten palvelujen toimialajohtaja Pohjanmaan hyvinvointialueelta.

Tärkeät yhteystiedot yhdestä paikasta

Oppaasta löytyy muun muassa puhelinnumerot seniorilinjalle, palvelutarpeen arviointiin, suun terveydenhuoltoon ja muihin keskeisiin palvelupisteisiin. Mukana on myös ohjeita siitä, miten toimia, jos joutuu perheväkivallan kohteeksi – asia, josta voi olla vaikea puhua mutta johon on tärkeää saada apua.

Ikääntyminen tuo usein muutoksia

toimintakykyyn ja terveydentilaan. Kotasen mukaan onkin tärkeää, että vanhukset ja heidän läheisensä saavat ennakoon tietoa ennaltaehkäisevistä palveluista, joista löytyy neuvoja ja ohjausta hyvän elämäntapojen ylläpitämiseen.

Tukea muistin ongelmassa

Moni ikäihminen kohtaa muistioireita, jotka voivat herättää epävarmuutta ja huolta. Palveluopas sisältää siksi myös neuvoja ja yhteystietoja niille, jotka epäilevät muistihäiriötä itsellään tai läheisellään.

Jakelu elokuussa

Posti jakaa oppaat 21.–29. elokuuta. Jos olet täyttänyt 75 vuotta, asut kotona eikä sinulle tai puolisollesi tule opasta postitse, voit 30. elokuuta alkaen hakea oman kappaleen lähimmästä terveyskeskuksesta.

UUTiset

TÄMÄN UUTISLEHDEN VOIT LUKEA IHAN MISSÄ TAHANSA

Voit lukea tämän lehden missä tahansa, kuten tässä Helsingissä

BLOGGIKIRJOITTAJAT

Kirjoita Waasan Päivälehteen – Etsimme bloggaajia!

Rakastatko ajatustesi, kokemustesi tai asiantuntemuksesi jakamista? Waasan Päivälehti etsii intohimoisia kirjoittajia, jotka haluavat luoda mielenkiintoista sisältöä lukijoillemme.

Kirjoitapa sitten paikallisista uutisista, kulttuurista, elämäntavasta, yrittäjyydestä tai omista kokemuksistasi – äänesi on tervetullut!

Kirjoittaminen *Waasan Päivälehdelle* on loistava tapa saada tekstit laajemmin luetuiksi, tutustua uusiin ihmisiin ja kehittää luovuuttasi. Aiempaa kokemusta ei tarvita – tärkeintä on into ja ideat! Arvostamme monipuolisia näkökulmia ja uusia ääniä, jotka kuvastavat yhtei-

sömme elinvoimaa.

Kiinnostuitko? Lähetä meille blogi-idea tai pieni näyteteksti, ja julkaisemme tekstisi mielellämme. Tule mukaan tekemään *Waasan Päivälehteä* paikka merkityksellisille keskusteluille ja inspiroiville tarinoille!

Ota yhteyttä sähköpostitse waasanpaivalehti@gmail.com lisätietoja varten. Odotamme innolla kuulevamme sinusta!

INSINÖÖRILIITTO

Insinööriliitto: Yhä harvempi kansainvälinen huippuosaaja aikoo jäädä pysyvästi Suomeen

Kansainvälisten huippuosaajien kiinnostus jäädä Suomeen pysyvästi on laskussa, kertoo Insinööriliiton ja Tekniikan akateemisten (TEK) tuore tutkimus. Vielä viime vuonna 54 prosenttia vastaajista suunnitteli jäävänsä, mutta nyt luku on pudonnut 47 prosenttiin.

Tutkimuksen mukaan syitä lisääntyneisiin lähtöaikeisiin ovat oma työttömyys, tiukentunut maahanmuuttolainsäädäntö ja Suomen

heikentynyt taloustilanne. Kansainvälisten osaajien arviot Suomesta ovat laajemminkin huolestuttavia: vain alle puolet suosittelee maata asuinpaikaksi.

Suurimpina esteinä integroitumiselle mainitaan kielitaito sekä työpaikkojen ja ammattilisten verkostojen puute. Erityisesti puutteellinen suomen kielen osaaminen vaikeuttaa työllistymistä ja vähentää Suomen vetovoimaa. Vastaajat pitivät henkilökohtaisia verkostoja tärkeimpänä työllistymistä tukevana tekijänä.

Työmarkkinatilanne näyttäytyy kansainvälisille asian-

tuntijoille synkkänä. Euroopan ulkopuolelta tulleista osaajista vain kaksi kolmesta on pysyvässä työssä, ja lähes kolmannes on ollut työttömänä viimeisen kolmen vuoden aikana. Näin ollen Suomen houkuttelevuus teknologia-alan osaajien keskuudessa uhkaa hiipua.

Insinööriliitto ja TEK vaativat toimia tilanteen korjaamiseksi. Ne ehdottavat muun muassa kielipintojen tehostamista, verkostoitumismahdollisuuksien lisäämistä ja nopeampaa pääsyä työmarkkinoille. Liittojen mukaan Suomi ei voi kilpailla kansainvälisestä osaamisesta, jos huippuosaajat

jatkoavat jäävänsä yksin ja ilman työtä.

Tilanne herättää kysymyksen siitä, haluaako Suomi todella pitää kiinni ulkomaisesta osaamisesta. Maassa on jo pitkään puhuttu työvoimapulasta erityisesti teknologia-aloilla, mutta käytännön esteet pitävät edelleen monet huippuosaajat poissa työelämästä. Jos suuntaa ei saada käännettyä, Suomi saattaa menettää merkittävän mahdollisuuden vahvistaa osaamispohjaansa kansainvälisillä tekijöillä.

UUTISET

RUOKAROBOTIT

Kolmen päivän kuluttua nämä ajavat Vaasan kaduilla

V AASASSA ALKAA keski-
viikkona 3. syyskuuta historiallinen robottikuljetuskokeilu, kun Osuuskauppa KPO laajentaa ruoan verkkokaupan pikatoimituksia. Kaduilla ajavat nämä sympaattiset, pientä norsunpentua muistuttavat, täysin sähköllä toimivat kuljetusrobotit.

Vaasan katukuvassa tapahtuu keski-
viikon aamuna 3.9.2025 historiallinen muutos, kun Osuuskauppa KPO aloittaa ruokaostosten robottikuljetukset seitsemässä S-marketissaan. Nämä päästöttömät ja itseajavat robotit tarjoavat asiakkaille vaivattoman ja ympäristöystävällisen tavan vastaanottaa ruokaostoksensa kotiovelle, työpaikalle tai vaikkapa lähimpään puistoon – jo noin tunnissa tilauksesta.

Palvelu on osa kansainvälistä robottikuljetusten trendiä. Autonomiset kulkijat ovat jo tuttu näky monien yliopistokampusten ja kaupunkien kaduilla eri puolilla maailmaa, erityisesti Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Suomessa teknologia on vakiinnuttanut asemansa muun muassa Helsingissä ja Tampereella, ja nyt se saapuu voimakkaalla vauhdilla myös Vaasaan.

– Erilaiset pikatoimitusmahdollisuudet kasvattavat jatkuvasti suosiotaan ja haluamme mahdollistaa entistä kattavammat palvelut suosituksen ruoan verkkokauppamme yhteydessä, sanoo Osuuskauppa KPO:n marketkaupan toimialajohtaja Antti Paananen.

Palvelu käynnistyy ensialkuun kolmesta Vaasan S-marketista:

S-market Gerby, Vaasa

S-market Ristinummi, Vaasa

S-market Vaasanpuistikko, Vaasa

Käyttö on vaivatonta: asiakas tekee tilauksen S-kaupat -sovelluksen kautta. Robotti tulee näkyviin toimitusvaihtoehtona, mikäli asiakkaan il-

moittama toimitusosoite sijaitsee robotin kuljetusalueella, joka tyypillisesti ulottuu noin 2–3 kilometrin säteelle myymälästä.

Käytännössä tilaus etenee seuraavasti: asiakas tilaa sovelluksessa. Myymälän henkilökunta kerää tuotteet huolellisesti ja pakkaa ne robottiin, joka kykenee kuljettamaan jopa kaksi täyttä ostoskassillista. Robotti lähtee sitten kohti toimitusosoitetta, ja sen matkaa voi seurata sovelluksessa reaaliaikaisesti kuin ruutuaikataulua. Tilaus voi sisältää myös kylmätuotteita, mutta ei alkoholia tai muita ikärajavalvottavia tuotteita. Lopuksi asiakas saa puhelimeensa ilmoituksen, kun kuljetus on saapunut perille. Tärkeä detalji: tuotteiden

hintaa verkkokaupassa on sama kuin myymälässä.

– Meillä on iso tavoite helpottaa asiakkaan arkea, robotti tuo kaupan lähemmäksi. Tämä on osa KPO:n jatkuvaa työtä asiakaskokemuksen parantamiseksi, jatkaa Antti Paananen.

Palvelun takana on vankka teknologiarakentaja. Kuljetuksista vastaa maailmanlaajuisesti tunnettu Starship Technologies, jonka autonomiset robotit ovat tehneet Suomessa yksinään jo yli 700 000 onnistunutta toimitusta ja liikkuneet turvallisesti yli miljoona kilometriä. Vaasalaiset ovat siis astumassa kansainvälisen innovaation kyytiin.

VAASA

Työllisyyspalvelut löytyvät nyt Tammipihan yhteis- palvelupisteestä

POHJANMAAN TYÖLLISYYS-
PALVELUT
avaa syyskuun alussa uuden
infopisteen Vaasan Tammipi-
han yhteispalvelupisteeseen.
Infopiste palvelee asiakkaita
maanantaisin klo 10–16 ilman
ajanvarausta ja tarjoaa neu-
vontaa työnhakuun, koulutuk-
siin ja asiakirjojen täyttämi-
seen liittyvissä asioissa.

Uudesta pisteestä saa opastusta myös
Työmarkkinatorin käyttöön sekä
yleistä ohjausta työllistymiseen ja
kotoutumiseen liittyvissä kysymyksis-
sä. Palvelu on suunnattu kaikille, jotka
tarvitsevat tukea työelämään liittyvissä
asioissa.

Kokeilu kansainvälisestä mallista
Tammipihan infopiste toimii pilotti-
na niin sanotulle International House
-mallille, jota on käytössä useissa

suomalaisissa ja eurooppalaisissa
kaupungeissa. Mallin ideana on koota
saman katon alle työllisyyteen, kou-
lutukseen ja kotoutumiseen liittyvät
palvelut, jotta asiointi olisi sujuvaa ja
asiakaslähtöistä.

Palvelun taustalla on laaja viranomais-
ten ja palveluntarjoajien yhteistyö.
Näin asiakas voi saada yhdestä piste-
estä apua useisiin eri asioihin ilman,
että hänen tarvitsee itse selvittää oikeaa
palvelukanavaa.

Saavutettavuutta ja tukea yhdestä paikasta

Pohjanmaan työllisyyspalveluiden pal-
velupäällikkö Sari Vahtera kertoo, että
kokeilu perustuu toimiviksi todettuihin
käytäntöihin muilla paikkakunnilla.

– ”Haluamme kokeilla International
House -mallia Vaasassa, koska se on
osoittautunut toimivaksi monilla muilla
paikkakunnilla. Tavoitteena on helpot-
taa asiointia, tuoda palvelut lähem-
mäs ihmisiä ja tarjota tukea yhdestä

paikasta. Jos kokeilu onnistuu, se voi
toimia hyvänä pohjana palveluiden
kehittämiseksi täällä alueella,” Vahtera
sanoo.

Pilotin avulla selvitetään, miten
palveluiden saavutettavuutta voidaan
parantaa ja millaisia matalan kyn-
nyksen neuvontapalveluita kannattaa
tulevaisuudessa tarjota.

Ensiaskleet syyskuussa

Ensimmäiset asiakkaat pääsevät ko-
keilemaan uutta palvelua maanantaina
1. syyskuuta, jolloin infopiste avautuu
Tammipihan yhteispalvelupisteessä.
Toiminnan käynnistymistä seurataan
tarkasti, ja kokemukset otetaan huo-
mioon jatkokehityksessä.

Uusi infopiste tarjoaa Vaasan ja koko
Pohjanmaan asukkaille mahdollisuu-
den hoitaa työllisyyteen liittyviä asioita
aiempaa helpommin ja yhden luukun
periaatteella.

Lähde: vaasa.fi-

UUTISET

NÄYTTELY

Jan Olof Mallander – kuusi vuosikymmentä taiteen etulinjassa

KÄSITETAITEEN pioneerin laaja yksityisnäyttely Kuntsin modernin taiteen museossa

Kuntsin modernin taiteen museossa Vaasassa avautuu 6. syyskuuta laaja yksityisnäyttely, joka esittelee käsitetaiteen uranuurtajan Jan Olof Mallanderin (s. 1944) kuuden vuosikymmenen mittaista uraa. Näyttely tarjoaa ainutlaatuisen katsauksen taiteilijan työhön taiteilijana, kriitikkona, galleristina ja keräilijänä sekä hänen merkittävään panokseensa suomalaisen avantgarden kehittäjänä.

Mallander toi jo 1960-lu-

vulla amerikkalaisen undergroundin ja avantgarden Suomeen ja vaikutti ratkaisevasti taiteen kansainvälistymiseen. Hänen perustamansa Cheap Thrills/Halvat Huvit -galleria Helsingissä toimi 1970-luvulla kokeellisen taiteen keskuksena ja osana kansainvälistä Fluxus-verkostoa. Hän oli myös mukana perustamassa taiteilijaryhmä Elonkorjaajia, joka tunnetaan poikkitaiteellisista tapahtumistaan ja yhteisöllisistä kokeiluistaan.

Taiteilija ja keräilijä

Kuntsin näyttelyssä nähdään noin 200 teosta Mallanderin yli 300 teoksen kokoelmasta. Kokoelma sisältää sekä kansainvälisiä että suomalaisia taiteilijoita, ja

se kertoo myös Mallanderin kiinnostuksesta itämaisiin uskontoihin ja filosofiaan, erityisesti buddhismiin.

– *“Taiteen seuraaminen ja siihen osallistuminen sekä taiteilijoiden tukeminen ostamalla heidän teoksiaan, on erittäin merkityksellistä ja lisää elämäniloa. On inspiroivaa löytää voittajat, aidot lahjakkuudet, suuret taiteilijat,”* Mallander toteaa.

Näyttelyn nimiteos on käsitetaiteen klassikko Extended Play (1968), ääniteos, joka kommentoi aikakauden poliittista ilmapiiriä. Esillä on myös paperiveistoksia, minimalistisia installaatioita ja hiilipiirroksia. 1980-luvul-

la Mallander rakensi valkoisista tiilistä installaationsarjan Kohti puhdasta maata, ja myöhemmässä tuotannossaan hän on soveltanut tiibetiläisen buddhismiin käsitteistöä, kuten rituaalia Wang.

Kansainväliset yhteydet

Halvat Huvit -galleria esitteli 1970-luvulla muun muassa valokuvataidetta, sarjakuvia ja performansseja aikana, jolloin niitä ei vielä tunnustettu osaksi korkeataidetta Suomessa. Mallander toi esiin taiteilijoita kuten Jasper Johns, Andy Warhol ja videotaiteen pioneeri Nam June Paik, joiden teoksia nähdään myös Vaasassa.

Monipuolinen vaikuttaja

Mallander on toiminut myös taidekriitikkona Suomessa ja Ruotsissa sekä perustanut useita kulttuuri- ja taidelehtiä. Hänen tekstinsä ovat esitelleet kansainvälisen taiteen uusimpia virtauksia ja tuoneet sanojen leikillisyyden osaksi taidetta.

Näyttelyn on kuratoinut näyttelypäälikkö **Maaria Salo** yhteistyössä taiteilijan kanssa. Se on esillä Kuntsissa 6.9.–13.12.2025 ja tuotettu Vaasan museoiden toimesta. Mallander itse on tavattavissa museossa 11. lokakuuta, jolloin hän kertoo teoksistaan ja taiteestaan.

Näyttelyä tukevat Museovirasto sekä Veljekset Gröndahlin Säätiö, ja se on mukana vuoden 2025 Taide-testaajat-ohjelmassa.

UUTISET

WÄRTSILÄ ja WASALINE

Wärtsilä ja Wasaline rakentavat maailman suurimman merellisen hybridiakkuratkaisun

VAASAN JA UUMAJAN välinen lauttaliikenne ottaa historiallisen harppauksen kohti kestävämpää tulevaisuutta. Teknologyyhtiö Wärtsilä ja varustamo Wasaline syventävät yhteistyötään ainutlaatuisella hankkeella: ROPAX-lautta Aurora Botnian akkujärjestelmä laajennetaan maailman suurimmaksi.

Lautan nykyinen akkukapasiteetti, 2,2 MWh, kasvaa peräti 12,6 MWh:iin – viisinkertainen lisäys tekee Aurora Botniasta maailman suurimman akkuhybridiratkaisulla varustetun aluksen. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön alkuvuonna 2026.

Hybridiratkaisut, joissa yhdistyvät perinteiset moottorit ja voimakkaat akut, ovat nousseet yhdeksi lupaavimmista keinoista vähentää merenkulun päästöjä. Akkujen avulla voidaan säästää polttoainetta, leikata kasvihuonekaasupäästöjä ja ajaa alusta puhtaammin ja hiljaisemmin erityisesti satamissa.

– Wasalinen sitoutuminen vähäpäästöiseen merenkulkuun on toimintamme ydin. Yhteistyö Wärtsilän kanssa hyödyttää paitsi molempia yrityksiä, myös luo koko alalle uusia standardeja, toteaa Wasalinen toimitusjohtaja Peter Ståhlberg.

Aurora Botnia on jo nyt kansainvälisesti tunnustettu yhtenä maailman ympäristöystävällisimmistä matkustajalautoista. Vuodesta 2021 liikennöinyt alus käyttää kaksoispolttoainemoottoreita, jotka voivat toimia biokaasulla, sekä akkuja. Samalla alus toimii myös Wärtsilän Sustainable Technology Hubiin kytkeytyvänä kelluvana testilaboratoriona.

Wärtsilä vastaa projektissa paitsi uusien akkujen toimittamisesta myös energianhallintajärjestelmän päivityksestä, tehoelektroniikan ja ohjausjärjestelmän modernisoinnista – jotta huomattavasti kasvanut akkukapasiteetti integroidaan saumattomasti nykyiseen järjestelmään.

Alan asiantuntijoiden mukaan sähköistymisen kehitys on ollut nopeaa maaliikenteessä, mutta merenkulussa siirtymä suurikokoisiin akustoihin on edennyt hitaammin alusten valtavan energiatarpeen vuoksi. Aurora Botnian uudistus nähdäänkin tärkeänä merkkipaaluna: konkreettisena osoituksena siitä, että akkuteknologia ei ole vain tulevaisuuden visio, vaan jo toteutuvaa todellisuutta.

– Wasaline osoittaa jälleen vahvaa tahtoa vähähiilisyyteen laajentamalla aluksen sähköistyskapasiteettia. Tämä tuo merkittäviä polttoainesäästöjä ja vähentää päästöjä huomattavasti, kommentoi Roger Holm, Wärtsilän Marine-yksikön johtaja.

Matkustajille muutos näkyy vain vähän – mutta kansainvälisessä merenkulussa Aurora Botnia herättää jo kiinnostusta paljon kauempana kuin Vaasan ja Uumajan välillä. LÄHDE: wartsila.com

UUTISET

WÄRTSILÄ

Wärtsilä toimittaa 217 MW kaksipolttoainevoimalan Kentuckyyn vahvistamaan sähkön toimitusvarmuutta

TEKNOLOGIAYHTIÖ WÄRTSILÄ on saanut merkittävän tilauksen toimittaa suunnittelun ja laitteiston 217 megawatin (MW) kaksipolttoainevoimalalle Kentuckyyn, Yhdysvaltoihin. Tilauksen on tehnyt East Kentucky Power Cooperative (EKPC), voittoa tavoittelematon sähköyhtiö, joka tuottaa ja siirtää energiaa 16 jäsenosuuskunnalle eri puolilla Kentuckyä. Hanke on tarpeen kasvavan sähköntarpeen kattamiseksi ja verkon toimitusvarmuuden vahvistamiseksi.

Voimala rakennetaan Libertyyn, Kentuckyyn, ja sen käyttövoimana on 12 Wärtsilä 50DF -kaksipolttoainemoottoria. Moottorit toimivat ensisijaisesti maakaasulla, mutta ne voidaan tarvittaessa siirtää käyttämään vaihtoehtoisia polttoaineita, mikäli maakaasun toimituksissa ilmenee häiriöitä. Teknologian joustavuus tarjoaa EKPC:lle turvaa tilanteessa, jossa sähkön kysyntä ja toimitusvarmuuden vaatimukset kasvavat.

Laitteistotoimitukset on aikataulutettu kesälle 2027, ja voimalan odotetaan valmistuvan ja olevan kaupallisessa käytössä vuoden 2028 alussa. Valmistuttuaan voimala toimii arviolta 5 000 tuntia vuodessa tarjoten sähköverkkoon tarvittavaa säätövoimaa. EKPC palvelee noin 1,1 miljoonaa kentuckyalaista.

Tukea Kentuckyn energiatarpeisiin

Wärtsilä korosti hankkeen merkitystä nykyisessä energiamarkkinassa, jossa joustava ja luotettava kapasiteetti on välttämätöntä.

– Olemme iloisia voidessamme tukea EKPC:n energia-aloitetta. Kokemuksemme ja laaja osaamisemme ovat olleet tämän hankkeen perusta. Kyseessä on yksi suurimmista Yhdysvalloissa asennettavista

ta Wärtsilän kaksipolttoainevoimaloista, kommentoi Risto Paldanius, Wärtsilä Energyn Amerikan-alueen varatoimitusjohtaja.

Libertyn voimala on yksi Wärtsilän merkittävimmistä projekteista Yhdysvaltain energiasektorilla. Kaksipolttoaineteknologia on arvokasta erityisesti siksi, että se antaa mahdollisuuden ylläpitää energianvarmuutta myös polttoainemarkkinoiden vaihteluiden ja toimituskatkosten aikana.

Wärtsilän kasvava jalanjälki Yhdysvalloissa

Wärtsilä on toiminut Yhdysvalloissa vuodesta 1979 tytäryhtiönsä Wärtsilä North America Inc.:n kautta. Nykyisin yhtiöllä on kahdeksan aluetoimipistettä eri puolilla maata, ja se työllistää laajan joukon energia- ja meriteollisuuden asiantuntijoita. Wärtsilällä on Yhdysvalloissa myös erikoistuneita tytäryhtiöitä, kuten LOCKN-STITCH, Wärtsilä Energy Storage Inc. ja Defense Maritime Solutions.

Maailmanlaajuisesti Wärtsilä Energy keskittyy tukemaan siirtymää kohti uusiutuvaa energiaa. Sen ratkaisut kattavat joustavat moottorivoimalat, energian varastointijärjestelmät, optimointitekniikat sekä koko laitosten elinkaaren kattavat palvelut. Yhtiön toimituskanta on laaja: 79 gigawattia voimalakapasiteettia ja yli 130 energian

varastointijärjestelmää 180 maassa. Yli 30 prosenttia asennetusta kapasiteetista on huoltosopimusten piirissä.

Askel kohti tasapainoisempaa energiaa

Kentuckyn kannalta uusi 217 MW kapasiteetti vahvistaa verkon toimintavarmuutta erityisesti kulutushuippujen aikana ja auttaa vakauttamaan sähköjärjestelmää, kun uusiutuvan energian osuus kasvaa. Vaikka voimala tukeutuu pääasiassa maakaasuun, Wärtsilä painottaa moottoreidensa olevan “tulevaisuuden kestäviä” ja valmiita toimimaan myös kestäville polttoaineilla, kun energiarjestelmä kehittyy.

Yhdysvalloissa energiayhtiöillä on kova paine toimittaa luotettavaa, kohtuuhintaista ja yhä kestävämpää sähköä. Wärtsilän uusi hanke osoittaa, että joustava moottorivoimalatekniikka voi toimia sillanrakentajana nykyisten energiatarpeiden ja tulevaisuuden puhtaamman energiantuotannon välillä.

Kuvateksti: Wärtsilä toimittaa suunnittelun ja laitteet 217 bruttomegawatin voimalaitokseen Kentuckyyn, Yhdysvaltoihin. © Wärtsilä Corporation

UUTiset

LEHDISTÖ

Kysely paljastaa jakautuneita mielipiteitä Bonnier Newsin suomenruotsalaisten sanomalehtien hankinnasta

KATTAVA TUTKIMUS, jossa tarkasteltiin yleisön asenteita median omistuksen keskittymistä Suomessa, paljastaa vivahteikkaan kuvan siitä, miten kansalaiset suhtautuvat sanomalehtien omistuksen lisääntyvään keskittymiseen, erityisesti ruotsalaisen mediajätti Bonnier Newsin historiallisen suomenruotsalaisten sanomalehtien hankinnan jälkeen vuosina 2023–2024.

Helsingin yliopiston Svenska social-oppilaitoksen tekemässä tutkimuksessa haastateltiin noin 2 500 aikuista ruotsinkielistä suomenkielistä heidän käsityksiään Bonnier Newsin tulemisesta suomalaisten päivälehtien ensimmäiseksi ulkomaiseksi omistajaksi KSF Median ja HSS Median hankinnan myötä.

Tietoisuus korkea, vahvat mielipiteet matalat

Tulokset osoittavat, että vaikka suurin osa vastaajista oli tietoisia omistusmuutoksista, useimmilla ei ollut vahvaa mielipidettä yritystoista. Tämä viittaa siihen, että ulkomaisen omistuksen historiallisesta saapumisesta Suomen mediakenttään huolimatta suuri yleisö suhtautuu näihin kehityskuluihin varovaisen neutraalisti eikä huolestuneena tai innostuneena. Kysely kuitenkin paljasti selkeitä demografisia malleja asenteissa median keskittymistä kohtaan. Miehet ja sanomalehtien säännölliset lukijat suhtautuivat Bonnier Newsin yritystosiin myönteisemmin, kun taas naiset suhtautuivat omistusjärjestelyjen muutoksiin skeptisemmin.

Sukupuoli ja lukutottumukset muokkaavat mielipiteitä

Sukupuolten välinen jakautuminen asenteissa median omistuksen keskittymistä kohtaan heijastaa laajempia median kulutus- ja

luottamustutkimuksissa havaittuja malleja. Miespuoliset vastaajat pitivät yritystoista todennäköisemmin mahdollisesti hyödyllisinä suomenruotsalaisten sanomalehtien selviytymiselle ja kehitykselle, kun taas naispuoliset vastaajat ilmaisivat enemmän huolta ulkomaisen omistuksen vaikutuksista.

Vastaavasti säännölliset sanomalehtien lukijat – ne, jotka ovat eniten investoineet mediaekosysteemiin – osoittivat suurempaa optimismia omistuksen keskittymisen mahdollisista eduista. Tämä ryhmä näytti tunnistavan pienempien sanomalehtien kohtaamat taloudelliset realiteetit ja piti integroitumista suurempaan mediaorganisaatioon mahdollisena pelastusköytenä.

Digitaalisen tulevaisuuden odotukset Vastaajat osoittivat realistisia odotuksia sanomalehtien julkaisemisen tulevaisuudesta, ja monet odottivat kokonaisvaltaista siirtymistä kohti täysin digitaalisia sanomalehtiä. Tämä digitaalisen muutoksen hyväksyminen

viittaa siihen, että yleisö ymmärtää median keskittymistä ajavat taloudelliset paineet.

Kyselyyn osallistuneet odottivat myös suomenruotsalaisten sanomalehtien kokonaismäärän vähenemistä tunnus- taen nykyaikaisten mediamarkkinoiden ankarana taloudellisen tilanteen. Tätä pessimististä näkemystä kuitenkin tasa- painotti uskomus, että Bonnier Newsin yritysostot itse asiassa parantaisivat jäljellä olevien julkaisujen selviytymis- mahdollisuuksia.

Selviytyminen itsenäisyyden sijaan Ehkäpä osuvinta oli, että vastaajat asettivat sanomalehtien selviytymisen etusijalle omistajuuden keskittymistä koskeviin huolenaiheisiin nähden. Huolimatta mahdollisista huolista ulkomaisesta kontrollista tai median monimuotoisuuden vähenemisestä, yleisö näytti hyväksyvän sen, että integroituminen suurempaan ja resurs- sirikkaampaan mediaorganisaatioon edusti suomenruotsalaisten sanoma- lehtien parhaita mahdollisuuksia pysyä elinkelpoisina.

Tämä pragmaattinen hyväksyntä hei- jastaa laajempaa ymmärrystä siitä, että perinteinen paikallisten sanomalehtien omistusmalli on tullut yhä kestä- mättömämmäksi digitaalisella aikakau- della. Kysely viittaa siihen, että lukijat näkisivät mieluummin sanomalehtien- sä selviytyvän ulkomaisen omistuksen alaisuudessa kuin katoavansa kokona- an.

Median keskittymisen eurooppalai- nen konteksti

Suomen yleisön suhteellisen hyväksy- vä asenne median keskittymistä kohta- an tapahtuu laajemmassa eurooppalai- sessa kontekstissa, jossa omistajuuden konsolidoituminen lisääntyy. Suomi on jo nyt luokiteltu median moniarvoisuu- den kannalta riskialttiiksi Euroopan median moniarvoisuuden seurantakes- kuksen mukaan, ja sen kokonaisriskia- rvio on 68 prosenttia – korkeampi kuin naapurimaissa Ruotsissa (62 pro- senttia) ja Tanskassa (61 prosenttia). Korkea riskiluokitus johtuu erityisesti omistajuuden läpinäkyvyyteen, media- palveluntarjoajien moniarvoisuuteen ja digitaalisten markkinoiden moni- muotoisuuteen liittyvistä huolenaiheis-

ta. Julkinen kysely kuitenkin viittaa siihen, että kansalaiset saattavat olla halukkaampia hyväksymään nämä riskit, kun vaihtoehtona näyttää olevan paikallisten mediankanavien täydellinen katoaminen.

Taloudellinen todellisuus ohjaa hyväksyntää

Tutkimus osoittaa, että yleiseen mielipiteeseen vaikuttaa merkittävästi tietoisuus perinteisen median koh- taamista taloudellisista haasteista. Vastaajat näyttivät ymmärtävän, että pienemmällä sanomalehdillä ei ole re- sursseja, joita tarvitaan onnistuneeseen digitaaliseen transformatioon, edisty- neeseen teknologian kehittämiseen ja kilpailukykyisen sisällöntuotantoon.

Tämä taloudellinen realismi voi selitt- ää, miksi yleisön reaktio ulkomaiseen omistukseen on ollut suhteellisen vai- meaa. Sen sijaan, että Bonnier Newsin yritysostot nähtäisiin uhkana medi- an itsenäisyydelle, monet vastaajat näyttävät näkevän ne välttämättömänä vastauksena markkinavoimiin, jotka uhkaavat sanomalehtien selviytymistä kokonaan.

Tulevaisuusnäkymät

Tutkimuksen tuloksilla on merkittä- viä vaikutuksia mediapolitiikkaan ja -sääntelyyn Suomessa. Kansalaisten pragmaattinen hyväksyntä omistuk- sen keskittymiselle viittaa siihen, että perinteiset huolet median monimuo- toisuudesta saattavat antaa tietä välit- tömämmille huolille median selviyty- misestä.

Kun Euroopan mediamarkkinat jatkavat konsolidoitumistaan ja koh- taavat painetta digitaalisilta alustoilta, Suomen esimerkki voi antaa esimakua siitä, miten muiden maiden yleisöt reagoivat vastaaviin omistusrakenteen muutoksiin. Tutkimus viittaa siihen, että kansalaisten, joiden on valittava epätäydellisten omistusrakenteiden ja paikallisen median puuttumisen välillä, he saattavat yhä useammin valita selviytymisen perinteisten median riip- pumattomuuden ihanteiden sijaan. Media-alan tutkimussäätiön ja Konst- samfundetin rahoittama Helsingin yliopiston tutkimus tarjoaa ratkaisevia näkemyksiä siitä, miten demokraattiset yhteiskunnat selviytyvät median moni- arvoisuuden ihanteiden ja taloudellis- ten realiteettien välisestä jännitteestä digitaalisella aikakaudella.

SYÖPÄ

Syöpäjärjestöt: Nämä kysymykset pohdituttavat syöpään sairastuneita eniten

SYÖPÄÄN SAIRASTUMISEN pysäyttää ja herättää monenlaisia kysymyksiä, joihin ei aina löydy vastauksia hoitoyksikön arjessa. Syöpäjärjestöjen tarjoama psykososiaalinen tuki on monelle sairastuneelle ja hänen läheisilleen korvaamaton apu.

Syöpäjärjestöjen Luoto-palveluun otetaan yhteyttä sadoin eri syin joka vuosi. Yhteydenottajia ovat paitsi potilaat itse myös heidän perheensä sekä ne, joita syöpä huolestuttaa. Palvelussa vastaavat syöpään perehtyneet tervey-

denhuollon ammattilaiset.

– Meihin yhteyttä ottavat kertovat huolistaan, jotka liittyvät diagnoosiin, hoitoihin, oireisiin, periytyvyyteen tai läheisen tilanteeseen. Moni kaipaa selkeyttä, tukea ja ihmistä, joka kuuntelee, kertoo Syöpäjärjestöjen psykososiaalisen tuen päällikkö Katja Tähkä.

Epävarmuutta diagnoosista ja hoidoista

Yleisimmät kysymykset liittyvät siihen, mitä oma diagnoosi tarkoittaa, miksi saman taudin saaneet voivat saada erilaisia hoitoja ja mitä epikriisin erikoissanat tarkoittavat. Usein kysy-

tään myös syövän perinnöllisyydestä ja siitä, miten jaksaa, kun läheinen sairastaa. Lisäksi moni hakee tietoa kuntoutuskursseista ja jatkoseurannasta.

– Ennen kaikkea etsitään ymmärrystä siitä, mitä syöpä merkitsee juuri omassa elämäntilanteessa, Tähkä sanoo.

Tunteet pinnassa

Syöpään sairastuminen vaikuttaa koko elämään – arkeen, ihmissuhteisiin ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Jokainen reagoi sairauteen omalla tavallaan.

– Moni ottaa yhteyttä itkuisena, osa vihaisena, toiset lamaantuneina. Kaikki tunteet ovat sallittuja. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa reagoida vakavaan sairauteen, Tähkä painottaa.

Luoto-palvelussa keskustelut käydään aina luottamuksellisesti. Palveluun voi ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä ja halutessaan myös anonymisti. Palvelu on maksuton, eikä se vaadi lähetettä.

Kuunteleminen auttaa jäsentämään

Luoto-ammattilaisten tehtävä on kuunnella, kysyä ja auttaa jäsentämään ajatuksia. Tähkän mukaan jo puhuminen tuo usein helpotusta.

– Yhdessä etsitään selkeyttä ja keinoja, jotka auttavat selviytymään uudessa elämäntilanteessa. Usein jo se, että saa puhua ja joku aidosti kuuntelee, tuo helpotusta, hän kertoo.

Keskustelujen päätteeksi moni kiittää siitä, että joku pysähtyi kuuntelemaan ja selitti asiat ymmärrettävästi. Syöpäjärjestöjen mukaan juuri tämä – kuulluksi tuleminen – on monelle sairastuneelle tärkein tuki sairauden keskellä.

UUTISET

VALTIONEUVOSTON LINNA

Historiallinen tilaisuus: Valtioneuvoston linna avaa ovensa yleisölle – tutustu hallintovaltaa kätkevään rakennukseen ennen peruskorjausta

Valtioneuvoston linna valaistuna sinisellä ja valkoisella Suomen täytyessä 100 vuotta 2917.
Valokuva: Htm, Wikimedia Commons
Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0

Harvinainen tilaisuus osuu lauantaille 6. syyskuuta 2025, kun Valtioneuvoston linna avaa ovensa yleisölle.

Rakennus, joka on toiminut Suomen hallinnon keskuksena yli 200 vuotta, saa vieraita tutustumaan sen historiallisiin tiloihin klo 8.00–17.00. Tapahtuma tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden nähdä linnan sisätilat ennen laajaa peruskorjausta.

Engelin mestariteos kertoo Suomen historiaa

Valtioneuvoston linnan päärakennus valmistui vuonna 1822, ja sen suunnitteli arkkitehti Carl Ludvig Engel. Rakennus on ollut lähes koko

Suomen itsenäisyyden ajan hallituksen ja virkamiesten työskentelypaikkana. Avointen ovien päivänä vieraat pääsevät kulkemaan samojen käytävien läpi, joilla ministrit ja virkamiehet ovat liikkuneet vuosikymmenten ajan.

Kierroksella nähdään muun muassa linnan kuuluisa pääportaikko, joka on kantanut merkittävän osan Suomen poliittisesta historiasta. Portaikon toisen kerroksen tasanteella opiskelija Eugen Schauman ampui kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin kesällä 1904. Tapahtuma oli käännekohta Suomen suhteessa Venäjän keisarikuntaan.

Pääsy hallituksen sydämeen

Avointen ovien päivän ohjelman kuuluu mahdollisuus tutustua sekä valtioneuvoston istuntosaa-

liin että tasavallan presidentin esittelysaliin. Näissä tiloissa on tehty lukemattomia kansallisesti merkittäviä päätöksiä, ja ne ovat olleet osa Suomen demokratian kehitystä.

”Monille vieraille tulee yllätyksenä, kuinka vaatimattomat ja klassiset nämä tilat ovat. Ne eivät ole liioiteltuja, värikkäitä tai yltäkylläisiä, välineellistävät Suomen pragmaattista hallintokulttuuria”

Viimeinen tilaisuus ennen peruskorjausta

Tämän vuoden avoimet ovet ovat erityisen merkittävät, sillä ne tarjoavat viimeisen mahdollisuuden nähdä rakennus ennen laajaa peruskorjausta. Remontin yksityiskohdista ei ole vielä julkistettu tarkemmin, mutta sen odotetaan kestävän useita vuosia.

”Korjaus on välttämätön, jotta rakennus säilyttää toimivuutensa ja historiallisen arvonsa tuleville sukupolville”, Valtioneuvoston kanslian edustaja sanoo.

Käytännön tiedot ja ohjeet

Tapahtumaan ei tarvitse ilmoittautua etukäteen, ja pääsy on ilmaista. Lisätietoja, kuten turvallisuusohjeita ja vierailureittejä, kerrotaan tarkemmin elokuun lopussa. Linnan odotetaan keräävän satoja, jopa tuhansia vieraita, joten jonotusta on mahdollista.

Valtioneuvoston linna sijaitsee Helsingin keskustassa Senaatintorin laidalla, ja sinne on helppo päästä julkisilla kuljetusvälineillä. Tapahtuma tarjoaa harvinaisen tilaisuuden kokea Suomen hallinnon historiaa läheltä – älä missaa!

UKRAINE

UKRAINE PRESIDENT

The President Paid Tribute to the Victims of the Russian Strike in Kyiv on the Night of August 28

29 August 2025 - 21:02

AT THE SITE of a Russian strike on a five-story building in the Darnytskyi district of Kyiv, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy paid tribute to those who lost their lives.

The Head of State laid flowers at the destroyed building, which was hit by a Russian missile on the night of August 28. As a result of the attack, 22 residents of the building were killed, including four children.

The President expressed his condolences to the families who lost their loved ones and spoke with residents about their needs regarding housing, document recovery, and compensation. Volodymyr Zelenskyy instructed all relevant authorities to provide maximum assistance to those affected in resolving all their problems.

“We will resolve this issue, as we have in other cases, quickly. Temporary housing is available. You will definitely receive compensation soon so that you can rent an apartment and later have your own home. The state is taking action, and the rele-

vant programs are in place,” said Volodymyr Zelenskyy.

During this missile and drone attack on Ukraine, Russia launched nearly 600 drones and 31 missiles, including ballistic ones. Dozens of buildings, enterprises, and diplomatic facilities were damaged. In the capital alone, 25 people were killed in the attack, more than 50 were wounded, and dozens remain hospitalized.

Minister of Internal Affairs Ihor Klymenko reported to the Head of State that over 300 people sought psychological support. Overall, damage was recorded at 19

locations across six districts of the city. Search and rescue operations lasted a day and a half and were only fully completed late today.

Volodymyr Zelenskyy thanked the rescuers, police officers, and everyone who assisted the victims and worked to eliminate the consequences of the attack.

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

ASTRONOMIA

Astronomit saivat ensimmäistä kertaa kurkistaa kuolevan tähden sisuksiin

VUONNA 2021 havaittu supernova, nimeltään SN2021yfj, on tarjonnut tähtitieteilijöille aivan uudenlaisen näkymän kuolevan tähden sisäisiin kerroksiin. Tämä kaukana, noin 2,2 miljardin valovuoden päässä Maasta tapahtunut räjähdys on osoittanut, että tähdet voivat päättää elämänsä yllättävillä tavoilla.

Kun massiiviset tähdet kuolevat, ne yleensä räjähtävät supernovana ja sinkoavat avaruuteen ulommat kerroksensa, jotka koostuvat kevyemmistä alkuaineista, kuten vedystä ja heliumista. SN2021yfj kuitenkin käyttäytyi toisin. Räjähdyksessä ei näkynyt näitä tavanomaisia aineita. Sen sijaan havaittiin runsaasti

piitä, rikkiä ja argonia – alkuaineita, joiden on ajateltu sijaitsevan syvällä tähden sisällä.

Tämä harvinainen kemiallinen jälki tarjosi ensimmäisen suoran todisteen siitä, että massiiviset tähdet todella rakentuvat kuin sipulit: uloimmissa kerroksissa on kevyitä aineita ja syvemmällä yhä raskaampia, kunnes keskelle muodostuu rautaydin. SN2021yfj:n kohdalla ulommat vedyn, heliumin ja hiilen kerrokset olivat kadonneet, ja räjähdys paljasti suoraan piin ja rikin kaltaiset syvemmät kerrokset.

Löytö tehtiin Northwesternin yliopiston johtaman kansainvälisen tutkijaryhmän toimesta. Aluksi havainto tehtiin Kaliforniassa sijaitsevan Zwicky Transient Facility -teles-

koopin avulla, mutta ratkaisevan tärkeä spektrihavainto saatiin lopulta Keck-observatoriosta Havaijilta. Spektri paljasti supernovan poikkeuksellisen koostumuksen.

– ”Tämä on ensimmäinen kerta, kun olemme nähneet tähden, joka oli riisuttu niin syvälle, että sisemätkin kerrokset tulivat näkyviin. Se kertoo, että tähdet voivat menettää valtavasti materiaa – ei vain uloimpia kuoriaan, vaan myös sisäkerroksia – ja silti räjähtää tavalla, joka näkyy läpi koko maailmankaikkeuden,” sanoo astrofysiikan tutkija Steve Schulze.

Mutta miksi tähti menetti niin paljon massaa ennen räjähdystään? Tutkijat arvelevat, että syynä saattoi olla voimakkaat tähtituulet, rajut purkaukset juuri ennen loppua tai jopa vuorovaikutus kaksoistähden kanssa. Todennäköisin selitys on, että tähden sisuksissa tapahtui draamallinen romahdus, joka sinkosi kuoria ulos avaruuteen. Kun nämä kuoret törmäsivät toisiinsa, syntyi valtava räjähdys, jonka nyt näimme supernovana.

SN2021yfj tarjoaa tähtitieteilijöille ainutlaatuisen kurkistuksen kuolevien tähtien monimutkaiseen prosessiin. Silti kyseessä on vain yksi havainto, eikä vielä tiedetä, onko ilmiö poikkeus vai paljastus yleisemmästä tavasta, jolla jotkin tähdet päättävät elämänsä.

Yhtä kaikki, tämä havainto on kirjoittanut uudelleen pienen osan kosmoksen tarinasta – ja avannut uusia ovia ymmärtää, kuinka maailmankaikkeuden voimakkaimmat räjähdykset todella tapahtuvat.

Elin Danielson-Gambogi

3.9.1861, Noormarkku

31.12.1919, Antignona, Italia

Musikern (Oskar Ilmari Florell), cirka 1902 - 1911

TAPAHTUMAT

VAASA BAROQUE

FOLK BAROKKI

5.9.1016 klo 19.00

Frans Henrikssonin sali Närpiössä

6.9.25 klo 15.00

Felenska huset, Kristiinanstad

Klo 6

Malakta, Malaz

vaasabaroque.com

MALAX

Syyskesä Söderfjärdsbackenissa

6.9.2025 klo 13–16

Tule tutustumaan Söderfjärdsbackenin asuinalueeseen ja vierailemaan upouudessa päiväkodissa!

Paikan päällä on eri talovalmistajien edustajia. Kunta tiedottaa vapaista asuintonteista ja alueeseen ja päiväkoitiin on mahdollista tutustua.

www.malax.fi

KONSTRUNDAN 2025

6.-7.9.2025 klo 11-17

Tänä vuonna 18. kerran järjestettävä Taidekierros kokoaa yhteen 480 taiteilijaa, käsityöläistä ja muotoilijaa sekä taiteilijaresidenssejä eri puolilta maata. Taiteilijoita voi hakea alueen, taidemuodon tai saavutettavuuden mukaan, ja ne löytyvät Konstrundanin kartalta. Konstrundanin aikana voit täyttää ilmaisen digitaalisen lipun jokaisella vierailupisteellä – ja jos kävijä on onnekas, hän voittaa taideteoksen.

Mukana on 4 taiteilijaa Närpiöstä, 10 Vaasasta ja 3 Korsholmasta.

<https://konstrundan.fi/>

VAASA BAROQUE

MAALLISET ENKELIT: ANNO 1725

13.9.25 KLO 14.00

Maaherran residenssi, Vaasa

Klo 17.00

Felenska huset, Kristiinanstad

vaasabaroque.com

VAASAN KAUPUNGINTEATTERI

PIAF

Ensi-ilta 11.9.2025 KLO 18

Romeo-sali

”Syyskuussa 2025 ensi-iltansa Vaasan kaupunginteatterin Romeo-näyttämölle saa musiikkinäytelmä Piau – en kadu mitään, joka kertoo Pariisin kadulta maailman maineeseen nousseen Édith Piafin ainutlaatuisen elämäntarinan.” Piafin roolin tulkitsee teatterin näyttelijä Sonja Halla-aho.

<https://www.netticket.fi/piaf-vaasa>

Jorma Panula - kapellimestarikurssin konsertti

19.9.2025 klo 18

Vaasan kaupungintalo

Yhteistyössä Panula-akatemian kanssa.

Vaasan kaupunginorkesteri

joht. Kapellimestarikurssin oppilaat

”Jorma Panulan kursseilla Vaasassa on vuosikymmenien saatossa nähty niin kapellimestarimaailman tulevia maailmantähtiä kuin tärkeää perustyötä tekeviä pedagogeja. Huikkeen kokemuksen omaava maestro Panula löytää musiikista olennaisen, ja kurssin suosio kertoo, että hän osaa myös välittää sen oppilailleen. Kapellimestarikurssin päätöskonsertissa laitetaan viikon aikana hankitut opit täyteen käyttöön!”

Vaasan kaupunginorkesteri

Las Vegas

2.10.2025 klo 18

joht. Antti Rissanen

sol. Juki Välipakka & Chiara Orlandi
Come Fly With Me, Fly Me to the Moon, My Way, I Wanna be Loved by You....

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginorkesteri/las-vegas/>

VAASA BAROQUE

LES ARTS FLORISSANTS – OOPPERA

10.10.25 KL 19.00 Vaasan kaupungintalo

11.10.25 klo 19.00 Ritarihuone, Helsinki

vaasabaroque.com

MUSTASAAREN KIRKKO

DIANDRA

17.10.25 Klo 18

Mustasaaren Suomalainen seurakunta

VAASAN KAUPUNGINTEATTERI

TARPEETTOMIA IHMISIÄ

Ensi-ilta 23.10.2025 KLO 19

Julia-sali

Kotimaisen näytelmäkirjallisuuden vaikuttavimpia draamoja.

<https://www.netticket.fi/tarpeettomia-ihmisia-vaasa>

HELSINGIN KIRJAMESSUT 23.–26.10.2025

Helsingin Messuhallissa.

Helsingin Kirjamessut perustettiin 25 vuotta sitten kirja-alan toiveesta – nyt tapahtuma on suurempi kuin koskaan. Tänä vuonna Helsingin Kirjamessut järjestetään 25. kertaa ja viime vuonna kävijöitä oli lähes 98 000.

Nyt tämä on syksyn merkittävin kulttuuritapahtuma,

Kirjamessujen vuoden 2025 teema on sivistys ja ilo!

Samaan aikaan samalla lipulla myös: Viini & Ruoka -tapahtuma

<https://kirjamessut.messukeskus.com/>

VAASA BAROQUE

SCHÜTZ: MUSIKALISCHE EXEQUIEN

25.10.26 KL 19.00 Vaasan Kolminaisuuden kirkko

26.10.25 Paraisten kirkko

vaasabaroque.com

VAASAN KAUPUNGIN-ORKESTERI

BAROKIN LOISTO JA KAUNEUS

30.10.25 klo 18.00

Kaupungintalo

Vaasankaupunginorkesteri.fi

KANSAINVÄLISET YHTEYDET

UUDET LIIKENNEREITIT

Ajatushautomo Agenda: Moottoritie Tampereelle ja silta Uumajaan

Ajatushautomo Agenda esittelee kunnianhimoisen vision Suomen infrastruktuurista kahdella suurella hankkeella: moottoritiellä Tampereen ja Vaasan välillä sekä kiinteällä yhteydellä Merenkurkun yli Uumajaan. Molempia hankkeita pidetään pitkällä aikavälillä sosioekonomisesti kannattavina.

Ajatushautomo Agenda esittää raportissaan ”Ajan mukana: Suomen tulevaisuuden infrastruktuurin tiekartta” vision Suomesta, joka panostaa infrastruktuurinsa ja tulevaisuuden kilpailukyvynsä vahvistamiseen. Hankenin taloustieteilijä Theo Heroldin kirjoittama raportti nostaa esiin kaksi keskeistä infrahanketta, jotka voisivat muuttaa Suomen liikennemaisemaa.

Moottoritie säästäisi 30 minuuttia matkaa kohden

Tampere–Vaasa-moottoritieosuus lyhentäisi matka-aikoja jopa puolella tunnilla matkaa kohden ja säästäisi työmatka- ja tavaraliikenteessä yli viisi päivää vuodessa. Raportin mukaan nykyinen tieosuus on yksi maan ruuhkaisimmista ja onnettomuussalttiimmista, ja siellä on tunnistettu 46 vaarallista yhteyttä.

Moottoritien kustannusten arvioidaan olevan noin 1,38–1,54 miljardia euroa, ja ne rahoitettaisiin EU:n tuella, tulleilla sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla. Lyhyempien matka-aikojen lisäksi hanke tarkoittaisi tuottavuuden kasvua, logistiikkakustannusten alentamista ja liikenneturvallisuuden paranemista.

Merenkurkun silta lyhentäisi matkan kahdeksasta tunnista tuntiin

Toinen laajamittainen hanke on kiinteä yhteys Merenkurkun yli Vaasan ja Uumajan välillä. Nykyään Vaasan ja Uumajan välinen maamatka kestää kahdeksan tuntia. Kiinteällä Merenkurkun yhteydellä se lyhenee yhteen tuntiin.

Heroldin selvityksen mukaan silta loi-

si Suomen ja Ruotsin välille yhdentyneen talousvyöhykkeen ja avaisi uusia mahdollisuuksia viennille, koulutusyhteistyölle, matkailulle ja yhteiselle huoltovarmuudelle EU:n ja Naton sisällä.

Kustannukset ja rahoitus

Väyläviraston uusimmassa esiselvityksessä vuodelta 2025 sillan ja tieyhteyden kustannukset vaihtelevat 5–8 miljardin euron välillä. Herold ehdottaa raportissaan 3–5 miljardin euron kustannuksia tieyhteydelle.

Ehdotuksen mukaan rahoitus annettaisiin 30 prosentin EU-tuella ja loput valtion lainoilla ja maksuilla. EU:n rahoituksen, tullimaksujen ja mahdollisten julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien avulla investoinnit voivat kattaa juoksevat kustannukset.

Poliittinen tuki hallitukselta

Raportin julkistamistilaisuudessa Vaasassa opetusministeri Anders Adlercreutz, joka on myös ajatushautomo Agendan puheenjohtaja, ilmaisi tukensa visiolle. ”Hallitus on tehnyt monia kasvua hyödyttäviä päätöksiä, ja jotta voimme kääntää trendin, tarvitsemme nyt sosiaalista ilmapiiriä, joka huokuu optimismia”, Adlercreutz sanoo.

Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand, joka on kommentoinut raporttia, korostaa uskalluksen tärkeyttä. ”Tämä ei ole vain tie ja betoni – se on investointi työpaikkoihin, turvallisuuteen ja uskoon tulevaisuuteen. Kun muut epäröivät, meidän on johdettava”, Strand sanoo.

Pitkän aikavälin yhteiskunnallinen hyöty

Raportissa väitetään, että molemmat hankkeet tuottaisivat merkittävää sosioekonomista tuottoa lyhyempien matka-aikojen, pienempien kuljetuskustannusten ja liikenneturvallisuuden lisääntymisen kautta. Merenkurkun silta vahvistaisi myös integraatiota Ruotsin ja Euroopan kanssa sekä parantaisi Suomen strategista asemaa EU:ssa ja Natossa.

Moottoritie ja Merenkurkun silta aiheuttavat suuria menoja, mutta samalla ne ovat investointeja, jotka yhdistävät Suomen Pohjoismaihin ja Eurooppaan, vahvistavat maan varautumista ja tekevät alueista houkuttelevampia paikkoja asua, työskennellä ja investoida.

Al-image

Agenda-ajatushautomo

Agenda-ajatushautomo on liberaali ajatushautomo, jolla on vahvat pohjoismaiset ja eurooppalaiset juuret. Se työskentelee ruotsin kielellä elinvoimaisen kaksikielisuuden puolesta Suomessa ja globaalissa maailmassa.

Agenda on Svenska Bildningsförbundetin osa

Tyrni – Maailman terveellisin marja

Tyrni, tuo Pohjolan karuilla rannoilla kasvava piikikäs pensas, on todellinen luonnon oma superfood. Vaikka se ei ole yhtä suosittu kuin monet muut kotimaiset marjat, se on varsinainen vitamiinipommi, jonka terveysvaikutukset ovat hämmästyttäviä.

Tyrnin historia juontaa juurensa kauas Aasiaan, missä sitä on pitkään pidetty arvokkaana lääkekasvina. Vaikka tyrniä syödään Suomessa määrällisesti vähän, se

on hiljalleen vakiinnuttanut asemansa yhtenä terveellisimmistä marjoista maailmassa.

Piikikäs mutta hyödyllinen Tyrni (*Hippophae rhamnoides*) on kotoisin Aasiasta, ja se on ollut tärkeä osa perinteistä lääketedettä Kiinassa ja Venäjällä. Suomessa tyrni kasvaa luonnonvaraisena lähinnä Pohjanlahden rannikoilla, missä se kukoistaa kivikkoisilla ja aurinkoisilla alueilla. Tyrni on kaksikotinen kasvi, eli hede- ja emikukat sijaitsevat eri yksilöissä, mikä tarkoittaa, että marjoja tuottavien pensaiden läheisyydessä on oltava hedepensaita pölytyksen onnistumiseksi.

Tyrni on sitkeä ja vaatii runsaasti valoa kasvaakseen, mutta se ei ole vaativa ravinteiden

suhteen. Sen juurinytyissä elävät bakteerit sitovat ilmasta typpeä, mikä auttaa pensasta selviytymään karuissa olosuhteissa. Tämä tekee tyrnistä erinomaisen kasvin muun muassa eroosioherkkien rinteiden maaperän sitomiseen.

Tyrnin ravintoarvot – Todellisen Terveyspommi

Tyrni on tunnettu erityisen korkeasta C-vitamiinipitoisuudestaan. Sadasta grammasta tyrniä saa jopa 10-20 appelsiinin verran C-vitamiinia, mikä tekee siitä yhden tehokkaimmista C-vitamiinin lähteistä. Tyrnin terveyshyödyt eivät kuitenkaan rajoitu vain tähän; se sisältää myös runsaasti monitydyttymättömiä rasvahappoja, jotka ovat elintärkeitä

sydämen ja verisuoniston hyvinvoinnille.

Tyrniöljy, joka saadaan marjan siemenistä ja kuorista, on erityisen ravitsevaa. Se sisältää runsaasti E-vitamiinia, joka on tärkeä antioksidantti. Tyrniöljyn on todettu alentavan sekä kokonaiskolesterolia että LDL-kolesterolia, mikä tekee siitä hyvän lisänsydänterveyttä edistävään ruokavaliioon. Lisäksi tyrnissä on monipuolinen vitamiinivalikoima, mukaan lukien A- ja B-ryhmän vitamiineja, sekä mineraaleja kuten kaliumia, magnesiumia ja rautaa.

Tyrni ruokapöydässä – Monipuoliset käyttötavat

Vaikka tyrnimarjat tunnetaan

terveysvaikutuksistaan, niiden käyttö kotikeittiössä on edelleen melko vähäistä. Tyrnin kirpeä maku voi olla haastava monelle, mutta oikein käsiteltynä siitä saa monipuolisen raaka-aineen niin makeisiin kuin suolaisiin ruokiin. Perinteisin tapa käyttää tyrniä on puristaa siitä mehua, mutta myös kuoret ja siemenet kannattaa hyödyntää. Kuoret sisältävät runsaasti kuitua, ja jäljelle jäänyt osa mehustamisen jälkeen voidaan sekoittaa esimerkiksi leipätaikinaan tai puuroon.

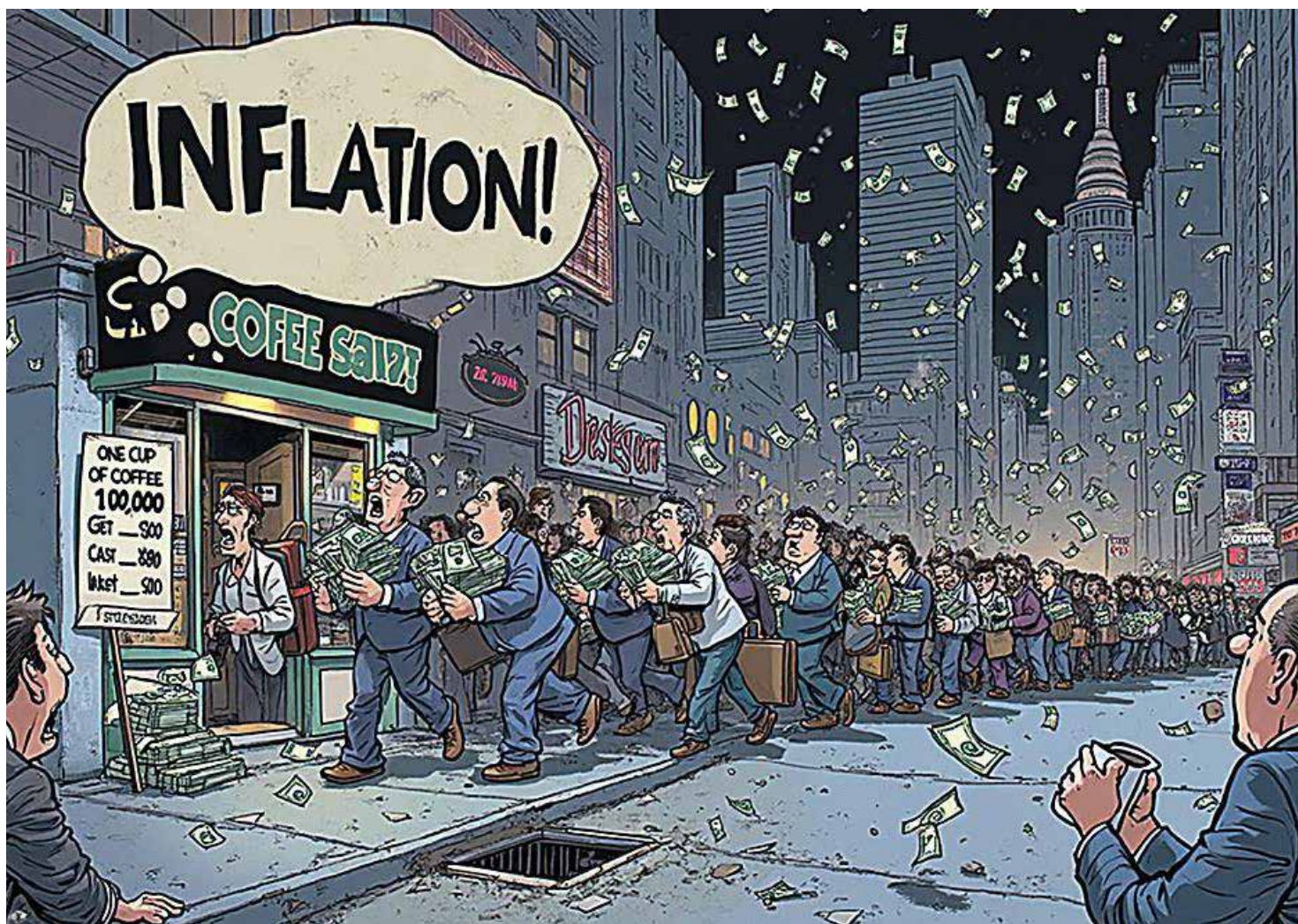
Tyrnin kirpeä maku sopii erinomaisesti yhteen makeiden hedelmien, kuten omenan tai persikan kanssa. Sitä voi käyttää hillojen ja marmeladien valmistukseen, tai sekoittaa smoothieihin tuomaan lisäpotkua. Lisäksi tyrnistä valmistettu jauhe on helppo lisätä välipaloihin, jogurteihin tai pirtelöihin tuomaan ravintoaineita päivän mittaan. Erityisesti riistaruoalien kanssa tyrni on erinomainen makupari, ja sen voimakas aromi täydentää hyvin täyteläisiä makuja.

Tyrnin ainutlaatuisuus

Vaikka tyrniä ei syödä suuria määriä, sen vaikutus terveyteen on merkittävä. Tyrnin marjojen ravinteet kehittyvät pitkän kasvukauden aikana, mikä tekee niistä erityisen arvokkaita. Tyrnin C-vitamiini- ja antioksidanttipitoisuus tekevät siitä marjan, joka ei ole vain herkullinen lisä ruokavalioon, vaan myös todellinen terveyspommi. Maailman terveellisin marja – titteli, joka on tyrnille ansaittu.

Vaikka tyrnin poimiminen ja käyttö saattaa vaatia hieman enemmän vaivannäköä kuin muiden marjojen, sen hyödyt ovat vaivan arvoisia. Se on marja, joka tarjoaa paljon enemmän kuin pelkän suupalan – se on luonnon oma apteekki, täynnä voimaa ja vitamiinisuutta, joka auttaa ylläpitämään terveyttä ja hyvinvointia. Olipa se sitten osana aamupalaa, välipalaa tai illallista, tyrni on marja, joka ansaitsee paikkansa ruokapöydässäsi.

Inflaation piruetit: Kottikärryllä rahaa kauppaan ja kahvi hulluun hintaan

Eräänä lauantaiamuna, auringon paistaessa lempeästi verhojen läpi, päätän ostaa kupin kahvia paikallisesta kahvilasta. En ole kahvin tuntija, mutta jotain juuri jauhetun kahvin tuoksusta on vaikea vastustaa. Käsi taskussa kurottaudun lompakkooni, mutta sen sijaan, että tarttuaisin vain pariin laskuun, löydän peukalokartan asuinalueesta. Olen piirtänyt kartalle reitin, joka vie minut kotoa, pankin ohi hakemaan kottikärryt täynnä rahaa ja edelleen kahvilaan.

On helppo ihmetellä, miten maailma muuttuu, mutta juuri tänä aamuna inflaatio on val-

lannut minut. Katson ulos ikkunasta ja näen naapureiden kamppailevan ajaakseen omat kottikärrynsä lähikauppaan. Se on näky, joka voisi kuulua absurdiin näytelmään, mutta se on todellisuutta.

Kuppi kahvia kuukauden palkan hinnalla?

Olemme kaikki kuulleet tarinoita siitä, kuinka paljon kuppi kahvia maksaa joissakin huippuluokan paikoissa. Mutta Andien eksoottiset kahvipavut tai kultahiutaleet eivät nosta hintaa. Ei, se on yksinkertaisesti raha, joka menettää arvonsa nopeammin kuin jäätelö sulaa auringossa. Mu-

istan keskustelun, jonka kävin ystäväni kanssa, joka vieraili Zimbabwea maan inflaatiohuipun aikana. Hän kertoi minulle, kuinka hän maksoi useita miljardeja Zimbabwen dollareita yhdestä kupista kahvia. Se on kuin pyytäisi jotakuta käymään kauppa Monopoly-rahoilla - vaikka nämä setelit olivat itse asiassa oikeaa rahaa ja kahvinhimo oli hyvin todellinen.

Unkari 40-luvulla: inflaatioennätys

Mutta mikään ei voita inflaatiota Unkarissa 1940-luvulla. Tuolloin ihmiset elivät aikana, jolloin setelien numerot alkoi-

vat näyttää puhelinnumeroilta eikä rahalta. Vuonna 1946, toisen maailmansodan kaoksen keskellä, hinnat nousivat niin nopeasti, että niiden seuraaminen oli lähes mahdotonta. Kaikkien tavaroiden hinnat kaksinkertaistuivat 14 tunnin välein. Jos ostit kupin kahvia aamulla ja odotit iltapäivään juomaan sitä, hinta olisi voinut kaksinkertaistua. Ja ei, en liioittele. Itse asiassa he lopulta lanseerasivat setelin, 100 kvadriljoonaa rahaa, epätoivoisena toimenpiteenä tilanteen ratkaisemiseksi.

Yritä arvioida, kuinka korkea inflaatio oli Unkarissa täl-

lä hetkellä. 100%? 1000%? Vielä korkeampi? Ok, anna minun kertoa sinulle! Heinäkuussa 1946 inflaatio oli 41.900.000.000.000.000.

Kuvittele, että kävelet kauppaan ja luovutat setelin, jossa on niin monta nollaa, että voit tuskin laskea niitä, ostaaksesi leivän. Se on melkein koomista, mutta niille, jotka asuivat siinä, se oli painajainen. Rahan arvo alittui niin paljon, että ihmisten oli luotettava johonkin muuhun. Unkarissa pengön käyttö lopetettiin lopulta ja forintit vaihdettiin, ja sen myötä talous vakiintui.

Mikä oikeastaan ajaa inflaatiota?

Mutta mikä ajaa inflaatiota? Miksi siirrymme kahvin ostamisesta parilla kolikolla kottikärryjen tarpeeseen perushyödykkeiden ostamiseen? Tekijöitä on useita, mutta ehkä yleisin syyllinen on liikkeessä oleva liiallinen rahamäärä. Kun keskuspankit painavat enemmän rahaa kuin taloudessa tarvitaan, tämä raha menettää arvonsa. Kuvittele, että olet markkinoilla, joilla kaikilla on tuhat omenaa myytävänä, mutta on vain yksi ostaja. Mitä tapahtuu omenoiden hinnalle? Ne putoavat, koska niitä on liikaa. Sama tapahtuu rahan kanssa – kun sitä on liikaa, sen arvo laskee.

Toinen syy on kustannusvetoinen inflaatio, jossa tavaroiden ja palveluiden tuottaminen tulee kalliimmaksi. Kun hyödykkeiden hinnat, palkat ja muut tuotantokustannukset nousevat, nämä kustannukset siirretään kuluttajille, mikä nostaa hintoja. Ja kuten me kaikki tiedämme, kun hinnat nousevat ja palkat eivät pysy samassa tahdissa, me kaikki alamme tuntea sen lompakoisamme.

Kottikärrylogistiikka ja arki
Nyt olen taas ovellani, val-

miina menemään ulos kahvikupille. Kottikärryt ovat valmiina, täynnä rahaa, joka on melkein arvotonta, jos odotan liian kauan. Muistelen tarinoita 1920-luvun Saksasta, jossa lapset leikkivät rahanpuilla kuin olisivat legoja. Tai kuinka perheet sytyttivät tulen uuneissaan seteleillä, koska polttopuut olivat kalliimpia kuin raha.

Mutta mitä arvo tarkalleen ottaen on? Se ei ehkä ole kahvi tai raha, vaan kyky luottaa siihen, että rahalla on huomenna sama arvo kuin tänään. Ja siinä, rakkaat lukijani, piilee ehkä kaikkien talouksien suurin haaste – luottamuksen säilyttäminen valuuttaan. Koska kun se katoaa, seisomme kaikki siellä kottikärryillämme, valmiina ostoksille – mutta lompakoilla, jotka tuntuvat tyhjemmiltä kuin koskaan.

Joten tämä mielessä aion vaeltaa alas kahvilaan. Ja samalla kun nautin kupin kahvia, pohdin rahan arvoa sekä historiallisesti että omassa elämässäni. Koska riippumatta siitä, kuinka paljon inflaatio nousee, on yksi asia, joka säilyttää aina arvonsa - hieno tarina jaettavaksi ystävien kanssa, ehkä kupin kahvin tai kahden äärellä, jos minulla on siihen varaa.

Yllä olevassa kuvassa on seteleitä, joiden kokonaisarvo on 150 010 850 000 dollaria. Jos sinulla olisi nämä ja jos ne olisivat Yhdysvaltain dollareita, olisin rikas mies! Mutta valitettavasti nämä dollarit ovat peräisin Zimbabweasta.

Kaikkien aikojen suurin nimellisarvo, unkarilainen seteli vuodelta 1946, nimellisarvo 100.000.000.000.000.000.000 pengő. Kuva Wikipedia Commonsista, public domain.

KESÄLOMAT

KOULUJEN KESÄLOMAT

Koulujen kesälomaa pitäisi siirtää

OPETUSMINISTERI ja RKP:n puheenjohtaja Anders Adlercreutz ehdottaa, että koulujen kesälomaa siirrettäisiin kahdella viikolla eteenpäin. Hänen mukaansa nykyinen käytäntö ei vastaa perheiden tarpeita eikä sovi yhteen muun Euroopan aikataulujen kanssa.

Adlercreutzin mukaan Suomi on monessa asiassa lähentynyt Pohjoismaita ja EU-maita, mutta koulujen kesäloman ajankohta on yhä erilainen. Kun muualla Euroopassa suurin osa lomista ajoittuu heinä- ja elokuuhun, Suomessa lomakausi alkaa jo kesäkuus-

sa. Tämä aiheuttaa monille perheille hankaluuksia.

– Nykyinen järjestelmämme on perua menneistä ajoista, jolloin kouluaikataulut sidottiin kylvöihin ja sadonkorjuuseen. Nykyään työelämän vuosikello näyttää toisenlaiselta, Adlercreutz sanoo.

Perheidenarkeahelpottamaan Useimmille vanhemmille on helpompaa pitää lomaa heinä- ja elokuussa kuin kesäkuussa. Kahden viikon siirto helpottaisi lomasuunnittelua ja tukisi perheiden hyvinvointia. Samalla muutokset voisivat auttaa myös yrityksiä, joilla on nykyisin vaikeuksia sovittaa toimintaa perheiden kesärytmiin.

– Kesäloman siirto hyödyttäisi monella tasolla. Perheiden olisi helpompi

suunnitella vapaa-aikaa, yritysten toimintaedellytykset paranisivat ja kotimainen matkailu saisi pidemmän sesongin, Adlercreutz sanoo.

Matkailulleuusimahdollisuus Adlercreutz nostaa esimerkiksi saariston matkailun. Kun koulut alkavat elokuun alussa, kotimainen kysyntä loppuu äkisti. Tämä näkyy suoran palveluiden tarjonnassa.

– Suuri osa eurooppalaisesta matkailusta ajoittuu elokuulle. Jos suomalaiset perheet palaavat arkeen jo silloin, on vaikeaa houkutella turisteja Suomeen, Adlercreutz toteaa.

Selvitystyö käynnissä Opetus- ja kulttuuriministeriö on jo aloittanut selvityksen asiasta. Tarkoitus on tutkia, millaisia mahdol-

lisuuksia ja haasteita lomien siirtämiseen liittyy. Kysymys ei ole yksinkertainen, sillä siihen vaikuttavat esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten aikataulut, korkeakoulujen valinnat ja varhaiskasvatus.

– On tärkeää, ettei kevtälukukaudesta tule liian pitkä. Yksi mahdollinen ratkaisu voisi olla pidempi pääsiäisloma, Adlercreutz ehdottaa.

Hallituksen sisällä asiasta käydään keskusteluja, kun selvitys valmistuu. Muutosta ei ole kirjattu hallitusohjelman, joten päätösten eteen tarvitaan vielä poliittista tahtoa.

– Toivon, että voimme löytää ratkaisuja, jotka tukevat sekä perheitä että yrityksiä. Missä on tahtoa, siellä on tie, Adlercreutz sanoo.

LÄHDE: RKP

PIENOISKAUPUNKI

ONKILAHDEN LIIKENNEPUISTO

Vaasan uusin ja pienin kaupunginosa

ONKILAHDEN liikennemuuseumi juhlii tänä vuonna yksivuotissyntymäpäiväänsä ja on nopeasti noussut perheiden suosikkikohteeksi. Metvikenin aktiviteettipuistossa sijaitseva liikennemuuseumi tarjoaa lapsille mahdollisuuden opetella liikennesääntöjä ja arjen taitoja leikin ja hauskanpidon kautta.

640 metriä pitkä rata kutsuu liikkumaan polkuautolla, pyörällä tai jalan. Liikennemuuseumi on kuin Vaasasta tehty pienoismalli, jossa lapset voivat ajella kaupungin tunnetuimpien rakennusten ja maamerkkien pienoiskopioiden keskellä. Puistossa voi nähdä muun muassa kaupungintalon, rautatieaseman, Alkulan kartanon, Brändön yliopiston, Sandvikenin puutaloja, jäätelökioskin Fiskstrandenillä sekä kellotornin Vanhan Vaasan raunioilla. Lisäksi alueelta löytyy Kauppatori, liikennemuuseumia, tasoristeyksiä, liikennevaloja, oma

Lifti-bussi, huoltoasema – ja jopa vesitorni.

– Voimme sanoa, että liikennemuuseumi on Vaasasta tehty miniatyyri. Lapset pääsevät harjoittelemaan liikennetaitoja hausalla tavalla ja oppivat samalla myös hieman kaupungin historiasta, kertoo nuorisopalvelut, joka vastaa puiston toiminnasta.

Puisto tarjoaa käyttöön omat polkuautot ja pyörät. Polkuauton suositusikä on 6–12 vuotta, mutta 4–6-vuotiaat voivat ajaa vanhemman kävellessä vieressä. Kypärän käyttöä suositellaan, ja omia kulkuvälineitä ei saa tuoda liikennemuuseumiin.

Ajoajat varataan paikan päällä. Arkipäivisin uudet ajovuorot alkavat puolen tunnin välein ja viikonloppuisin 20 minuutin välein. Päivän viimeinen ajovuoro alkaa puoli tuntia ennen sulkemista. Ryhmävaraukset tehdään sähköpostitse.

Aukioloajat:

ma–pe klo 12.00–18.00

la–su klo 12.00–16.00

Onkilahden liikennemuuseumi yhdistää leikin, oppimisen ja kulttuuriperinnön – ja sitä voi hyvällä syyllä kutsua Vaasan uusimmaksi ja pienimmäksi kaupunginosaksi.

TEOLLISUUS

POHJANMAAN TEOLLISUUS

Botnia Industrial Day 2025: Teollisuuden päivä kaupungintalolla 9. syyskuuta

Vaasan kaupungintalo täyttyy tiistaina 9. syyskuuta, kun Botnia Industrial Day (BID) kokoaa yhteen teollisuuden päättäjät, asiantuntijat ja yritysjohtajat keskustelemaan alan tulevaisuudesta ja alueen elinvoimasta. Tapahtuma tarjoaa laajan katsauksen siihen, miten Pohjanmaan teollisuus voi vahvistaa kilpailukykyään vihreän siirtymän, huoltovarmuuden, TKI-rahoituksen ja osajaratkaisujen avulla.

BID on vakiinnuttanut asemansa yhtenä alueen merkittävimmistä verkostoitumis- ja asiantuntijatapahtumista. Sen tavoitteena on rakentaa siltoja eri toimijoiden välille ja tuoda lavalle ajankohtaisimmat teollisuuden kysymykset. Avauksessa politiikan ja suurteollisuuden näkökulmat

Päivä käynnistyy kansanedustaja Janne Jukkolan keynote-puheenvuorolla. Jukkola nostaa esiin teollisuuden merkityksen sekä kansallisen kasvun moottorina että alueellisen investointipotentiaalin lähteenä. Hänen mukaansa Pohjanmaan kaltaiset maakunnat ovat ratkaisevassa asemassa, kun Suomi hakee kestäväää talouskasvua.

Heti avauksen jälkeen katse kääntyy suurteollisuuden ajankohtaisiin hankkeisiin. Suurteollisuusinfossa esitellään muun muassa Arctialin, Hitachin ja Wärtsilän projekteja. Keskustelua moderoi Pohjanmaan kauppakamarin toimitusjohtaja Paula Erkkilä, joka painottaa investointien aluetaloudellista merkitystä.

TKI-rahoitus ja innovaatiot

Teollisuuden uudistuminen nojaa tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Työ- ja elinkeinoministeriön teollisuusneuvos Maija Lönnqvist avaa tilaisuudessa TKI-rahoituksen nykyisiä ja tulevia mahdollisuuksia. Hän muistuttaa, että julkinen tuki ei ainoastaan mahdollista yksittäisiä hankkeita, vaan luo perustaa uusille innovaatioille ja koko toimialan uudistumiselle.

Vetyhype vaihtui realismiin

Yksi päivän odotetuimmista puheenvuoroista on Matti Malkamäen, Hycamite TDC Technologies Oy:n perustajan, katsaus vetyteknologian tilaan. Hänen mukaansa alkuvuosien ”vetyhype” on väistynyt, ja nyt keskitytään realistisempiin ratkaisuihin. Malkamäki korostaa, että puhdas siirtymä voidaan saavuttaa vain teknologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla – myös nykyisessä geopolittisessä haastavassa tilanteessa.

Logistiikka, vastuullisuus ja huoltovarmuus
Iltpäivän ohjelmassa Vaasanseudun Kehitys Oy nostaa esiin logistiikan ja vastuullisuuden keskeisen merkityksen teollisuuden tulevaisuudessa. Anna Mätts-Fransénin vetämä paneeli tarkastelee, miten yritykset voivat rakentaa huoltovarmoa ja taloudellisesti kestäviä logistiikkaratkaisuja. Hanna Malkamäki puolestaan esittelee konkreettisia keinoja, joilla vastuullisuustyö voi tuoda lisäarvoa yrityksille.

Osaajaratkaisuja ja menestystarinoita

Osaajapula on monen alan kasvun pullonkaula.

Päivän päätteksi kuullaan yritysten case-esimerkkejä siitä, miten osajahaasteisiin on löydetty kestäviä ratkaisuja ja miten ne ovat tukenet liiketoiminnan menestystä. Keskustelun haastattelijana toimii Jasmin Granholm.

Näytteilleasettajat esittelevät ratkaisujaan

Tapahtumaan odotetaan noin 50 näytteilleasettajaa, jotka esittelevät uusimmat tuotteensa ja ratkaisunsa. Mukana ovat muun muassa alueen teollisuuden kärkinimet Danfoss, Hitachi, VEO ja Wärtsilä. Näyttelyalue tarjoaa osallistujille mahdollisuuden tutustua tuoreimpiin innovaatioihin ja verkostoitua alan asiantuntijoiden kanssa.

JälkiBID jatkaa keskustelua

Virallisen ohjelman jälkeen tilaisuus jatkuu JälkiBIDissä klo 17–18.30, jossa päivän teemoja voidaan syventää rennommassa ilmapiirissä.

Tapahtumatiedot:

- Botnia Industrial Day
- Tiistaina 9.9.2025 klo 9–17
- Vaasan kaupungintalo
- JälkiBID klo 17–18.30

Botnia Industrial Day 2025 tarjoaa kattavan läpileikkauksen teollisuuden ajankohtaisista kysymyksistä ja avaa näkymiä siihen, miten Pohjanmaa ja koko Suomi voivat vahvistaa asemansa kansainvälisessä kilpailussa.

Tarkemmat tiedot ja ilmoittautuminen: <https://botniaindustrialday.expomark.fi/>

YLIOPISTO

Käytetyt voiteluaineet ja sellun sivutuote ratkaisuna laivojen ja työkoneiden päästöhaasteisiin

ILMASTOMUUTOKSEN hillitseminen vaatii ratkaisuja myös niillä aloilla, joilla sähköistys etenee hitaasti. Laivat ja raskaat työkoneet tarvitsevat edelleen suuritehoisia polttomootoreita, joille sähkö- ja hybriditeknologia eivät vielä tarjoa käytännöllistä vaihtoehtoa. Vaasan yliopistossa tarkastettavassa väitöskirjassaan Michaela Hissa esittelee lupaavia vaihtoehtoja: jätteistä ja teollisuuden sivuvirroista jalostettuja polttoaineita, jotka voivat merkittävästi vähentää päästöjä ilman suuria muutoksia olemassa olevaan kalustoon.

Polttoaineet jätteistä ja teollisuuden sivuvirroista

Hissa tutki väitöskirjassaan kahta erityisesti kiinnostavaa polttoainevaihtoehtoa. Ensimmäinen on uusiutuva nafta, jota saadaan sellun-tuotannon sivutuotteena syntyvästä raakamäntööljystä. Toinen on käytetyistä voiteluaineista jalostettu meridiesel.

– Fossiilisen dieselin seassa käytettynä uusiutuva nafta palaa tehokkaasti ja vähentää savutusta. Meridiesel puolestaan pienentää hiilivety- ja hiilimonoksidipäästöjä. Molemmat vähensivät merkittävästi ihmisille vaarallisia hiukkaspäästöjä, Hissa kertoo.

Erityisen kiinnostavaksi meridieselin tekee sen raaka-aine: käytetty voiteluöljy luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, jota syntyy maailmanlaajuisesti huomattavia määriä. Voiteluaineita tarvitaan kaikissa pyörivissä koneissa, voimalaturbiineista paperikoneisiin sekä laivojen ja

ajoneuvojen moottoreihin. Niiden kerääminen ja hyödyntäminen polttoaineena voisi tarjota sekä ympäristö- että jätahuoltohyötyjä – kunhan keräys ja jatkojalostus saadaan toimimaan laajassa mittakaavassa.

Drop-in-ratkaisut helpottavat siirtymää

Tutkitut polttoaineet kuuluvat niin sanottuihin drop-in-polttoaineisiin. Tämä tarkoittaa, että ne voidaan ottaa käyttöön olemassa olevissa moottoreissa ilman kalliita teknisiä muutoksia.

– Olemassa olevien laivojen ja työkoneiden määrä on mittava, eikä niiden uusiminen käy hetkessä. Päästövähennysten kannalta on olennaista löytää ratkaisuja, jotka tukevat siirtymää eivätkä edellytä koko infrastruktuurin korvaamista, Hissa painottaa.

Drop-in-polttoaineiden etu on niiden soveltuvuus juuri siirtymäkauden tarpeisiin: ne mahdollistavat fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisen heti, samalla kun uutta teknologiaa kehitetään ja sähköistyminen etenee.

Suomella vahva asema puupohjaisissa polttoaineissa

Puupohjaiset tähteet, kuten raakamäntööljy, voivat tulevaisuudessa muodostua merkittäväksi raaka-ainelähteeksi uusiutuville polttoaineille. Suomella on tähän erityisen hyvät edellytykset, sillä metsätalous ja metsäteollisuus ovat vahvoja ja raaka-aineita on saatavilla.

Laajamittaisen käyttöönoton haasteina ovat

kuitenkin saatavuus, tuotannon kustannustehokkuus ja polttoaineiden kilpailukykyinen hinta. Ilman näiden ratkaisua drop-in-polttoaineiden potentiaalia ei voida täysin hyödyntää.

Tulevaisuuden moottorit ja monimuotoiset polttoaineet

Hissan tutkimus tuo esiin myös tarpeen ymmärtää paremmin, miten erilaiset polttoaineet käyttäytyvät moottoreissa. Tulevaisuudessa moottoreilta vaaditaan yhä suurempaa joustavuutta, kun käytettävissä on monenlaisia uusiutuvia ja kierrätettyjä polttoaineita.

– Tulevaisuuden moottoreilta vaaditaan sopeutumista yhä moninaisempiin polttoaineisiin. Siksi tarvitaan lisää tutkimusta siitä, miten erilaiset polttoaineet vaikuttavat moottorien toimintaan ja päästöihin, Hissa tiivistää.

Väitöskirja osoittaa, että ratkaisuja löytyy lähempää kuin uskommeaan: jätteistä ja teollisuuden sivuvirroista voidaan jalostaa puhtaampaa energiaa, joka auttaa vähentämään raskaan liikenteen ja meriliikenteen päästöjä heti – ilman että koko teknologiaa tarvitsee mullistaa kerralla.

Kuva: Michaela Hissa osoittaa väitöskirjassaan, että jätteistä ja teollisuuden sivuvirroista jalostettuja polttoaineita voidaan hyödyntää päästöjen vähentämiseksi nykyisissä moottorisovelluksissa. Vaasan yliopisto. Kuva vapaasti käytettävissä.

OOPPERA

OOPPERA

Sirkus ja ooppera yhdessä on kiehtova kokemus

Kuva: Ooppera Baletti
Emma Suominen

SUOMEN KANSALLI-SOOPPERA avaa uuden esityskauden elokuussa taval-la, joka ei jätä ketään kylmäksi.

CircOpera 2.0 palaa lavalle – ja sen myötä Oopperatalo muuntuu jälleen huikeaksi sirkusareenaksi.

Kyseessä ei ole tavallinen oopperailta, vaan moniaistinen elämys, jossa akrobatia, klassinen ooppera ja moderni teknologia sulautuvat yhteen. Luvassa on yli 20 kohtauksen intensiivinen kokonaisuus, joka vie yleisön mukaansa kuolemanpyörän jännityksestä ilmassa liiteleviin sopraanoihin. Tällä kertaa taika alkaa jo ennen esityssalin ovia – ohjelmaa on myös Oopperatalon lämpiöissä ja ulkotiloissa.

CircOpera 2.0:ssa esiintyy kuusi oopperasolistia sekä täysimittainen orkesteri ja kuoro. Näin suuren kokoonpanon yhdistäminen nykysirkukseen on harvinaista maailmassa. Esiintyjät laulavat ja soittavat jopa epätavallisissa ja hurjissa paikoissa, mikä tekee jokaisesta hetkestä yllätyksellisen.

Esityksen on ohjannut Jere Erkkilä, orkesteria johtaa Nick Davies ja sirkusohjauksesta vastaa Sanna Silvennoinen. Tanssikoreografina toimii Reija Wäre, ja visuaalisesta ilmeestä sekä puvustuksesta vastaa palkittu Erika Turunen. Lopputuloks on värikäs, vauhdikas ja hengästyttävä.

CircOpera 2.0 ei ole vain suurten lupaus-tien show – se on jo lunastanut maineensa. Vuonna 2023 kahdeksaluokkalaiset Taide-testaajat palkitsivat esityksen Vuoden taide-elämyksenä Kulttuurigaalassa, ja yleisö sekä kriitikot ovat ylistäneet sitä ”visuaaliseksi ilotulitukseksi, jossa ei ollut yhtään tylsää hetkeä”.

Kansallisooppera lupaa, että yhdistelmä sirkuksen huimapäisiä numeroita, oopperan kauneimpia helmiä ja näytännöllistä loistoa tarjoaa unohtumattoman illan. CircOpera 2.0 kutsuu yleisön astumaan maailmaan, jossa rajat taiteenlajien välillä katoavat – ja jossa jokainen katsoja saa kokea jotakin ainutlaatuista.

CircOpera 2.0; Ensi-ilta 22.8.2025 klo 19– Muut esitykset 26.8.–30.9.2025:

KAHVI

Aamukahvi parantaa mielialaa

AI-Image

HERÄÄ, kaada kahvisi ja luultavasti tunnet olosi paremmaksi. Scientific Reports -lehdessä julkaistu uusi tutkimus paljastaa, että kofeiinin kulutus, erityisesti aamuisin, liittyy jatkuvasti positiiviseen mielialan kohottamiseen.

Tosielämän todisteet, ei vain laboratorioympäristöissä

Bielefeldin ja Warwickin yliopistojen tutkijat pyysivät yli 230 18–29-vuotiaasta nuorta aikuista Saksassa raportoimaan mielialastaan useita kertoja päivässä useiden viikkojen ajan. Osallistujat merkitsivät muistiin, olivatko he juoneet kofeiinia viimeisen 90 minuutin aikana, ja arvioivat, miltä heistä tuntui: onnellinen, innostunut, tyytyväinen – tai päinvastoin.

Aamut ovat tärkeimpiä

Tulokset osoittivat selkeän kaavan: positiivinen mieliala – erityisesti onnellisuuden ja jännityksen tunteet – lisääntyivät merkittävästi, kun kofeiinia nautittiin ensimmäisten 2,5 tunnin aikana heräämisen jälkeen. Pientä nousua tapahtui myös noin 10–12,5 tuntia heräämisen jälkeen.

Vaikutus ei ollut niinkään negatiivisten tunteiden väheneminen; Kofeiinin jälkeen ihmiset tunsivat olonsa hieman vähemmän surulliseksi tai järkyttyneeksi – mutta nämä muutokset olivat paljon heikompia eivätkä riippuneet vuorokaudenajasta.

Kuka hyötty? Lähes kaikki

Positiivinen mielialan nousu oli huomattavan johdonmukainen yksilöiden välillä – unen laadusta, ahdistuksesta, masennuksesta tai tyypillisestä kofeiinin käytöstä riippumatta. Tämä johdonmukaisuus yllätti tutkijat.

Miten kahvi tekee taikansa?

Kofeiini estää adenosiniä, aivojen kemikaalia, joka edistää uneliaisuutta. Tämä mahdollistaa mielialaa parantavien välittäjäaineiden, kuten dopamiinin, kukoistamisen, mikä edistää valppautta ja kirkkaampaa mielialaa.

On vähemmän selvää, lievittääkö tämä vaikutus vain lieviä vieroitusoireita yhdessä yössä vai onko sillä syvempi neurokemiallinen perusta.

Jokapäiväisessä elämässä tuo aamukuppi kahvia tai teetä tuntuu tekevän muutakin kuin herättävän sinut – se todennäköisesti nostaa mielialaasi todella. Joten jos olet koskaan tuntenut olosi huomattavasti kiihottuneemmaksi ensimmäisen kulauksen jälkeen, tiede vahvistaa kokemuksesi.

Varsinkin aamulla kofeiini voi olla yksi helpoimmista tavoista aloittaa päivä kirkkaammin.

Lähde;

Hachenberger, J., Li, Y.M., Realo, A. ym. Kofeiinin kulutuksen ja positiivisen vaikutuksen, mutta ei negatiivisen vaikutuksen, välinen suhde muuttuu päivän mittaan. Sci Rep 15, 28536 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41598-025-14317-0>

Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen lisenssi

Yllä oleva teksti on tiivistelmä, joka on kirjoitettu uutistekstinä ja käännetty englannista.

Taiteilija Elin Danielson-Gambogi jälleen valokeilassa

YKSI SUOMEN omaleimaisimmista mutta pitkään huomiotta jääneistä taiteilijoista, Elin Danielson-Gambogi (1861–1919), on nyt saanut uutta huomiota. Kiinnostus on herännyt erityisesti sen jälkeen, kun kirjailija Salla Leponiemi julkaisi hiljattain kirjan hänen elämästään ja taiteellisuudestaan.

Danielson-Gambogi oli urauurtava taiteilija, joka tunnettiin yhtä paljon tinkimättömästä elämäntyylistään kuin maalaus-taiteestaan. Hän matkusti yksin ympäri Eurooppaa, etsi suurkaupunkien vilskettä ja nautti ravintoloista, joissa hän ei epäröinyt polttaa, syödä ostereita ja osallistua iltajuhliin. Hän eli niin kuin halusi – elämää, jota leimasi vapaus ja itsenäisyys, kaukana tuon ajan naisten konventioista.

Hänen itsenäisyytensä aiheutti kitkaa myös työelämässä. Opettajana häntä pidettiin liian boheemina ja itsekkäänä, eikä häntä suuresta tietämyksestään huolimatta koskaan valittu taidekoulun maalaussosaston johtajaksi. Silti kukaan ei voinut kyseenalaistaa hänen taiteellista lahjakkuuttaan. Danielson-Gambogia pidettiin yhtenä sukupolvensa parhaista.

Eniten keskustelua herätti usein hänen motiivinsa. Hän maalasi aiheita, joita ei pidetty ”sopivina” naisen kuvattavaksi – jokapäiväisiä kohtauksia, intiimejä hetkiä, joskus raakuudella, joka rikkoi ajan esteettisiä normeja. Yksi hänen kuuluisimmista teoksistaan, ”After Breakfast”, osoittaa juuri tämän omaleimaisuuden. Maalaus teki suoralla ja samalla hiljaisella realismillaan voimakkaan vaikutuksen aikalaisiin ja herätti sekä ihailua että tyrmistystä.

Nykyään Elin Danielson-Gambogi erottuu taiteellisen vapauden edelläkävijänä ja naistaiteilijoiden edelläkävijänä, jotka kieltäytyivät rajoittamisesta. Leponiemen kirja korostaa paitsi hänen taidettaan, myös hänen elämänsä, jota leimasi rohkeus, uteliaisuus ja halu haastaa konventioita.

Näyttelyiden, uuden tutkimuksen ja taidekriitikoiden lisääntyneen kiinnostuksen myötä Danielson-Gambogi ottaa taidehistoriassa paikan, joka häneltä on pitkään evätty.

Aamiasen jälkeen

Elin Danielson-Gambogin vuonna 1888 maalattu ”Aamiasen jälkeen” oli aikansa silmiinpistävä ja provosoiva teos, joka herätti aiheensa vuoksi huomattavaa kriittistä kommenttia.

Maalaus kuvaa nuorta naista, näennäisesti pii-kaa tai palvelijaa, kotiympäristössä. Hänet näy-

tetään istumassa, savuke kädessään ja käsinkosketeltava väsymyksen tai ehkä krapulan tunne.

Tuolloin yhteiskunnalliset normit sanelivat tietyn säädyllisyyden, erityisesti naisten kuvaamisessa. Monet pitivät nuorta naista, erityisesti alempaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvaa naista, joka tupakoi ja osoitti krapulan merkkejä, erittäin sopimattomana ja skandaalimaisena.

Kriitikoiden reaktiot keskittyivät usein koh- tauksen koettuun mauttomuuteen ja moraalitomuuteen. He näkivät sen poikkeamisena tai- teesta yleisestä idealisoidusta naiskuvauksesta ja joidenkin mielestä järkähtämättömänä, ehkä jopa tuomitsevana katsauksena elämän todellisuuteen.

Danielson-Gambogi tunnettiin kuitenkin realistisesta lähestymistavastaan ja kiinnostuksestaan kuvata tavallisten ihmisten, usein naisten, elämää rehellisesti. ”After Breakfast” voidaan nähdä rohkeana kannanottona aikakaudella vallitsevaa sentimentalismia ja tekopyhyyttä vastaan. Se haastoi katsojat kohtaamaan jokapäiväisen elämän vähemmän hohdokkaan puolen ja pakotti heidät kyseenalaistamaan oletuksensa luokasta, sukupuolesta ja moraalista.

Maalausta ympäröivä kiista, vaikka se ehkä järkytti nyky-yleisöä, vahvisti lopulta Danielson-Gambogin mainetta edistyskellisenä ja rohkeana taiteilijana, joka uskalsi kuvata kaunistelematonta totuutta, vaikka se oli epämiukavaa.

KUVA: Wikimedia Commons, Public Domain

CHAT GPT 5.0

GPT-5 on paljastettu: Huipputekoälymalli, joka lisäksi on ilmainen!

OpenAI on julkaissut GPT-5:n – ChatGPT:n tähän mennessä edistyneimmän version. Malli esiteltiin elokuussa 2025, ja toimitusjohtaja Sam Altman kuvailee sitä ”merkittäväksi virstanpylvääksi tiellä kohti tekoälyä”.

Parannuksia aikaisempiin malleihin verrattuna

GPT-5 tarjoaa merkittäviä teknisiä päivityksiä. Malli käyttää ”älykästä reititintä”, joka vaihtaa automaattisesti nopean vastauksen ja syvemmän käsittelyn välillä kyselyn monimutkaisuudesta riippuen. Se pystyy käsittelemään koodauksen, matematiikan, lääketieteellisen neuvonnan ja multimodaalisen ymmärtämisen edistyneitä tehtäviä ja-etuilla teksti- ja kuvaominaisuuksilla. GPT-5 vähentää merkittävästi hallusinaatioita, tarjoaa tarkempia vastauksia hoidon alalla ja pystyy paremmin kä-

sittelemään monimutkaisia monivaiheisia ongelmia. Se esittelee ”turvalliset täydennykset”, mikä tarkoittaa, että se punnitsee turvallisuutta ja käytettävyyttä vastauksissa.

Helppokäyttöisyys ja saavutettavuus

GPT-5 on kaikkien saatavilla, jopa ilmaisten käyttäjien, joten se on ensimmäinen kerta, kun huippuluokan mallia on käytetty ilmaiseksi OpenAI:n historiassa. Mallia on saatavana eri versioina – vakio, mini ja nano – mikä tarjoaa joustavuutta suorituskykyyn ja kustannuksiin.

Kehittäjien hinnoittelu

API-käyttäjille GPT-5:n hinta on: 1.25 dollaria miljoonalta syöttötokenilta ja 10 dollaria miljoonalta lähtötokenilta. GPT-5 mini ja nano ovat huomattavasti

halvempia, ja hinnat ovat laskeneet 0,05 dollariin miljoonalta syöttötokenilta.

Kenelle GPT-5 on erityisen arvokas?

”Kehittäjät ja yritykset voivat luoda kehittyneempiä työkaluja, joissa on parannettu koodin luonti, virheiden korjaus ja integrointi monimutkaisiin työnkuluihin.” Tutkijat ja lääketieteen ammattilaiset hyötyvät luonnollisesta multimodaalisesta ymmärryksestä, koska malli päihittää aiemmat versiot lääketieteeseen liittyvissä testeissä arXiv+1.” Sisällöntuottajat, toimittajat ja opiskelijat saavat aiempia malleja tarkempia ja yhtenäisempiä tekstejä, joissa on vähemmän virheitä ja suurempi uskottavuus.

Kritiikki ja käyttäjien reaktiot

Lanseeraus ei ole sujunut ongelmitta. Jotkut käyttäjät kokivat uuden sävyn inhotummaksi ja vähemmän empaattiseksi kuin GPT-4o, mikä johti kritiikkiin. Raportoitiin myös teknisistä virheistä ja siitä, että mallin ”persoonallisuus” oli muuttunut.

Milloin GPT-6 tulee?

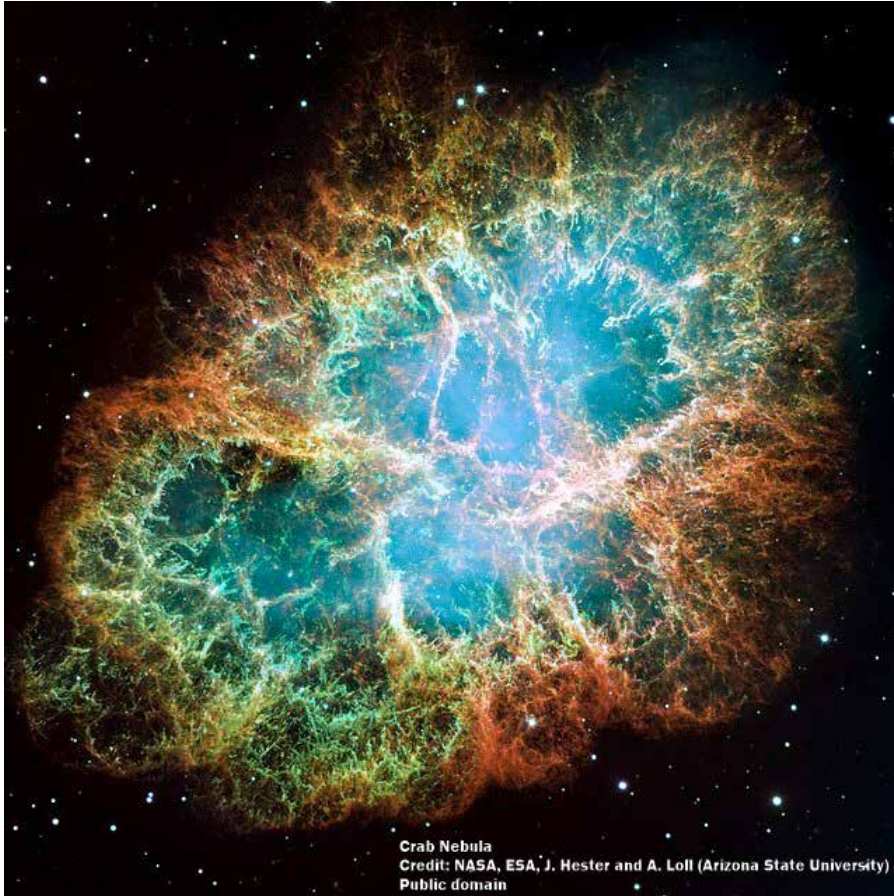
OpenAI ei ole ilmoittanut GPT-6:n julkaisupäivää. Sam Altman puolestaan on korostanut yhtiön jatkuvaa korkeaa kunnianhimoa ja merkittäviä investointeja tekoälytutkimukseen ja infrastruktuuriin.

GPT-5 on iso askel eteenpäin lisääntyneen älykkyyden, vakauden ja saavutettavuuden ansiosta. Ilmaiset käyttäjät saavat käyttöönsä tehokkaan mallin ensimmäistä kertaa, kun taas kehittäjille ja ammattikäyttäjille tarjotaan joustavia vaihtoehtoja tarpeen mukaan. Malli on erityisen arvokas monimutkaisilla aloilla, kuten lääketieteessä ja koodauksessa. Kritiikki osoittaa kuitenkin, että käyttökokemusta on vielä hiottava. GPT-6 on horisontissa, mutta ajoitus ja yksityiskohdat jäävät nähtäväksi.

ASTRONOMIA

MAAILMANKAIKKEUDEN SUURIN TUNNETTU RÄJÄHDYS

Kiinalainen tähtitieteilijä havaitsee taivaallisen katastrofin 10. heinäkuuta 1054

Crab Nebula
Credit: NASA, ESA, J. Hester and A. Loll (Arizona State University).
Public domain

KAIFENING LÄMPÖ on fyysisesti raskas. Se painaa alas. Se tunkeutuu keisarillisen tähtitieteellisen toimiston kiven läpi. Sisällä päättätieteilijä ja virkamies Shen Kuo ohjaa vesikelloa. Hetki on myöhä. Taivas on kirkas. Hyvä yö tarkkailla.

Hän pyyhkäisee taivaalla tähtäämällä kiilloitettuun pronssiin. Tähdet ovat kiinteitä. Vakio. Järjestelmällinen. Kaikki omalla paikallaan. Se on taivaan tie.

Sitten hän näkee sen.

Uusi vieraileva tähti. Suoraan itään. Kuutalossa Tianguan. Hän merkitsee aseman. Sen ei pitäisi olla siellä. Se siitä.

Hän kutsuu nuoremman kirjurinsa. Pojan uniset silmät ovat laajentuneet.

”Merkitse aika muistiin. Nyt”, Shenin ääni on piiskanisku. ”Sijainti: Zeta Taurin itäpuolella. Loisto: parempi kuin Venus.”

Asia on luonnoton valo. Se heittää heikkoja varjoja tilan kivilaatoille. Se ei välkky. Se on kovaa, kylmää, läpitunkevaa valoa.

Viikot kuluvat. Tähti ei lähde. Se pitää asemansa. Uhmakas. Se näkyy myös päivänvalossa. Kaksikymmentäkolme päivää. Taivaan kankaaseen reikä.

Kuiskaa ruokalajin. Onko se enne? Keisari on huolissaan. Shen Kuolla ei ole vastauksia. Vain data. Hän seuraa sitä. Ilta toisensa jälkeen. Se hitto on vain... siellä.

Sitten, kahdenkymmenenkolmen päivän kulluttua, se katoaa päivänvalosta. Mutta yöllä se on edelleen siellä. Häikäisevä, hiljainen vartija.

Kaksi vuotta myöhemmin. 1056. Se näkyy edelleen paljaalla silmällä. Jatkuva, polttava kysymys. Shen Kuon raportit kasaantuvat. Kaavio. Kaavio. Hänellä on pakkomielle. Tämä on särö kaikessa, mitä hän tietää. Hänen on ymmärrettävä se.

Eräänä iltana hän näkee, kuinka asiat muuttuvat. Ei paikallaan. Luonnossa.

Näyttää siltä, että se purkaa. Heikko, hopeanhohtoinen sumu alkaa ympäröidä sitä. Kuin kosminen hengitys kylmänä yönä. Se on hienovaraista. Mutta hänen instrumenttinsa ei valhele.

Hän jauhaa uuden linssin putkeensa. Suurempi suurennus. Hän katsoo uudelleen.

Hänen niskansa hiukset nousevat pystyyn.

Se ei ole enää valopilkku. Se on sotkuinen, kaoottinen mustamaalaus. Särkyneen valon pilvi. Se laajenee. Hitaasti. Väistämättömästi.

Hän ymmärtää. Tämä ei ole syntymä. Se on kuolema. Väkivaltainen, katastrofaalinen loppu. Räjähdys mittakaavassa, jota hän ei osaa laskea. Hän katselee taivaallisen murhan jälkimaainkeja.

Hän tallentaa kaiken. Asema. Kesto. Himmeän valon muuttuva luonne. Hän kirjoittaa loppuraporttinsa keisarille. ”Tähti ei ole vieras. Se on ruumis. Taivasta itseään voidaan vahingoittaa. Se voi kuolla.”

Hovin tähtitieteilijät arkistoivat sen pois. Toinen poikkeama. Mutta Shen Kuolle se on siinä.

Hän istuu observatoriossa pitkään sen jälkeen, kun hänen avustajansa ovat lähteneet. Tähtinputki on kiinnitetty himmenevään valoon. Haamu koneessa. Hän ajattelee tarvittavaa energiaa. Valta. Puhdas, käsittämätön voima.

Hän laskee siveltimen alas. Hänen kätensä on vakaa. Mutta hänen mielensä ei ole.

Jos tähti voi kuolla näin... Mikä muu on mahdollista? Mitä muita lakeja on olemassa? Mitä muuta emme tiedä?

Hän katsoo takaisin putken läpi. Heikko, laajeneva pilvi tuijottaa takaisin. Hiljainen, kosminen uhka.

Ja ensimmäistä kertaa järjestäytyneessä elämässään Shen Kuo tuntee vilunväristystä, jolla ei ole mitään tekemistä yöilman kanssa. Tämä muuttaa kaiken. Eikä se ole ohi. Se on edelleen olemassa. Ja se kasvaa.

Crab Nebula

Heinäkuun 10. päivänä 1054 supernoväräjähdys tuli näkyviin Maan päivätaivaalla 23 päivän ajan. Kiinalaiset ja muut tähtitieteilijät tallensivat sen ”vieraillevaksi tähdeksi”. Jäännös on Rapusumu (M1), joka sijaitsee 6 500 valovuoden päässä Härän tähdistössä. Sen ytimessä on rapupulsari, 30 kertaa sekunnissa pyörivä neutronitähti, joka muodostui alkuperäisen tähden romahtaneesta ytimestä. Tämä tapahtuma tarjosi nykyaikaiselle tähtitieteelle ratkaisevan vertailukohdan supernovien ja niiden jäänteiden tutkimiseen. Se on yksi harvoista historiallisista supernovista, jotka on lopullisesti samaistettu nykyiseen jäänteeseensä

ASTRONOMIA

URANUKSEN KUU

Webb-teleskooppi löytää Uranuksen uuden kuun

WEBB-teleskooppi rikkoi ennätyksiä, paljastaa piilotetun kuun kiertävän Uranuksen

NASAn vallankumouksellinen James Webb -avaruusteleskooppi (JWST) on tunnistanut aiemmin tuntemattoman kuun, joka kiertää jääjättiläistä Uranusta, mikä on ensimmäinen uusi kuulöytö planeetan järjestelmässä yli kahteen vuosiin.

Pienen kuun, väliaikaisesti nimetty S/2025 U1, havaitsi tohtori Maryame El Moutamidin johtama tähtitieteilijäryhmä JWST:n lähi-infrapuna-kameran (NIRCam) kuvissa, jotka otettiin 2. helmikuuta 2025. Tämä vaikeasti tavoitettava kohde, jonka halkaisija oli vain 5-6 mailia (8-10 km), oli välttynyt havaitsemiselta aiemmilta tehokkailta observatorioilta, mukaan lukien Hubb-

le-avaruusteleskooppi ja Voyager 2 -avaruusalaus, joka lensi planeetan ohi vuonna 1986. Sen uskomaton himmeys teki siitä näkyvän vain Webbin vertaansa vailla olevalle infrapuna-herkkyydelle.

”Tämä löytö on osoitus James Webb -avaruusteleskoopin pelkästä voimasta”, sanoi yksi löytäjistä tohtori Mark R. Showalter. ”Näemme Uranian järjestelmässä yksityiskohtia, jotka olivat meille yksinkertaisesti näkymättömiä aiemmin.”

Äskettäin löydetty kuu on 29. Uranusta kiertävä kuu ja planeetan sisemmän kuuryhmän 14. jäsen. Se kiertää noin 34 950 mailia planeetan keskustasta, Ofelian ja Biancan kuiden välissä, suorittaen täyden kierroksen Uranuksen ympäri vain 9,6 tunnissa. Naapurikuudensa tavoin se seuraa lähes ympyrämuotoista polkua planeetan päiväntasaajan tasoa pitkin, mikä viittaa siihen,

että se muodostui paikoilleen miljardeja vuosia sitten.

Pitkäaikaisen käytännön mukaan Uranuksen kuut on nimetty William Shakespearen ja Alexander Popen teosten hahmojen mukaan. Vaikka kansainvälinen löytöryhmä on aloittanut keskustelut, S/2025 U1:lle ei ole vielä valittu pysyvää, myyttistä nimeä, joka odottaa Kansainvälisen tähtitieteellisen liiton virallista hyväksyntää.

Tämä löytö avaa uuden luvun yhden aurinkokuntamme arvoituksellisimman planeetan muodostumisen ja dynaamisen historian ymmärtämisessä ja todistaa, että jopa hyvin tutkituilla taivaallisilla naapureilla on edelleen salaisuuksia, jotka odottavat paljastustaan.

Kuva; JWST - NASA, ESA CSA
Public Domain

VAASA

Vaasa tähtää lapsiystävällisyyteen – UNICEFin tunnustus lähellä

VAASA ON TIUKASSA aikataulussa saavuttaakseen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen vuoden 2025 loppuun mennessä. Kaupunki on tehnyt merkittäviä kehitysaskelaita lasten ja nuorten oikeuksien edistämiseksi – ja nyt tulokset alkavat näkyä.

Lapset mukaan päätöksentekoon

Yksi keskeisimmistä tavoitteista on lapsivaikutusten arviointi (LAVA), joka varmistaa, että lasten näkökulma huomioidaan kaupungin suunnittelussa. Keväällä pilotoidun mallin virallinen käyttöönotto alkaa syksyllä, jolloin myös henkilöstö koulutetaan. Nuorisovaltuusto on antanut arvokasta palautetta – ja nyt lapset vaikuttavat myös esimerkik-

si kaavoituksessa.

Oikeudet koulutukseen ja harrastamiseen

Vaasa panostaa vahvasti lasten osallisuuteen:

96 % varhaiskasvatuksen työntekijöistä on saanut koulutuksen lasten oikeuksista.

Lätäkkö-kulttuuriviikko keräsi 3 500 kävijää ja tarjosi sata tapahtumaa.

Maksuttomat perheliikuntavuorot houkuttelivat 2 800 osallistujaa.

Harrastuskerhot kokoavat yli tuhat lasta viikoittain.

Liikennekin muuttuu nuorten toiveiden mukaan:

Joukkoliikenteen tyytyväisyys nousi (2,8 → 3,2), ja pyöriteiden talvikunnossapito parani (3,1 → 3,4).

Nuoret päättävät itse

Osallisuus on avainasemassa:

142 lasta osallistui vaikuttamispäiville.

80 nuorta päätti nuorisotilojen budjetista osallistuvan budjetoinnin kautta – kokeilu toistetaan 2025.

UNICEFin arviointi kohti

Vaasan tiimi on nyt viimeistelyvaiheessa:

2022–2023: Suunnitelma laadittiin lasten kuulemisen kautta.

2024–2025: Toimenpiteet toteutuvat.

2025–2026: UNICEF arvioi ja mahdollisesti myöntää tunnustuksen.

Jos tavoite saavutetaan, Vaasasta tulee yksi Suomen lapsiystävällisimmistä kunnista – ja esimerkki muille.

Lähde: Vaasa.fi

TAIDE

GALLERIAVIKKO

Suomen ensimmäinen Galleriaviikko 26.–31.8.2025 – Vaasan Makers' Gallery on yksi mukana olevista gallerioista

ELOKUUN viimeisellä viikolla Suomessa vietetään aivan uudenlaista kulttuuritapahtumaa, kun ensimmäinen valtakunnallinen Galleriaviikko avaa ovet taiteen ystäville ympäri maan. 26.–31. elokuuta järjestettävä viikko tuo esille yli sata taidenäyttelyä ja runsaasti muita maksuttomia tilaisuuksia gallerioissa Äkäslompolosta Helsinkiin ja Vaasasta Joensuuhun.

Tapahtumaan osallistuu 73 galleriaa 24 paikkakunnalta, ja ohjelma on poikkeuksellisen monipuolinen: avajaisia, työpajoja, performansseja, konsertteja, taiteilijataapaamisia ja opastettuja kierroksia. Mukaan mahtuu myös rennompia kohtaamisia, kuten yhteislenkkejä ja taidepiknikkejä. Lähes kaikki tilaisuudet ovat avoimia ja maksuttomia, joten kynnys lähteä mukaan on matala

myös ensikertalaisille.

Galleriaviikko on suunniteltu erityisesti rohkaistamaan uusia kävijöitä tutustumaan paikallisiin taidegallerioihin. Tavoitteena on tehdä näkyväksi se monimuotoinen ja korkeatasoinen taide, jota gallerioissa esitellään ympäri vuoden. Taidegalleriat eivät ole vain ammattilaisille tai vakiintuneille kävijöille – ne ovat paikkoja, joissa kuka tahansa voi kohdata taidetta, saada uusia ajatuksia ja ehkä löytää uuden harrastuksen tai inspiraation lähteen.

Makers' Gallery nostaa esiin taidetta ja yhteisöllisyyttä

Vaasassa Galleriaviikon ohjelman osallistuu Taidegalleria Makers' Gallery, joka järjestää torstaina 28. elokuuta klo 18 erityisen keskustelutilaisuuden ja taiteilijataapaamisen. Illan vieraana on taiteilija Marjo Hyvärinen, joka kertoo oman tarinansa ja esittelee näyttelynsä etäyhteyden kautta.

Tilaisuudessa ovat mukana myös

Pohjanmaan Syöpäyhdistyksen asiantuntijat, ja luvassa on avoin info- ja keskusteluosuus, jossa käsitellään sekä taidetta että elämän suuria kysymyksiä. Osa näyttelyn teosmyynnin tuotosta lahjoitetaan Pohjanmaan Syöpäyhdistyksen toimintaan.

Makers' Galleryn tilaisuuteen on vapaa pääsy.

Taidetta lähelle ja kauas

Galleriaviikon ohjelma tarjoaa mahdollisuuden kokea taidetta eri muodoissaan – maalaustaiteesta ja grafiikasta valokuvataiteeseen, kuvanveistoon ja performansseihin. Jokainen galleria tuo esille omaa erityisluonnettaan ja alueensa taide-elämää, mikä tekee viikosta rikkaan ja monipuolisen kulttuurimatkan myös kotimaan sisällä.

Vinkit ja lisätiedot somesta

Galleriaviikon aikana ja jo sitä ennen tapahtumavinkkejä ja ohjelmanostoja jaetaan ahkerasti sosiaalisessa mediassa. Facebookissa ja Instagramissa tapahtumaa voi seurata tunnuksella @galleryweekfinland. Elokuun aikana kanaviin nostetaan päivittäin poimintoja eri puolilla Suomea järjestettävistä näyttelyistä ja tapahtumista.

Galleriaviikko tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden nähdä, miten laajaa ja laadukasta taidetoimintaa Suomessa on – ja kuinka lähellä se monesti onkaan. Vaikka tapahtuma on valtakunnallinen, sen sydän on paikallinen: jokainen galleria on oman alueensa kulttuurin kantaja ja kehittäjä.

TEATTERI

Vaasan kaupunginteatteri avasi uuden näytäntökauden – luvassa musiikkia, draamaa ja improvisaatiota

TAITEIDEN YÖNÄ 14.8. juhlittiin näytäntökauden avajaisia, joissa esiteltiin Vaasan kaupunginteatterin ohjelmisto kaudelle 2025–2026. Aiemmin julkistetun ohjelmiston lisäksi tilaisuudessa esiteltiin kevään 2026 avaava vierailuesitys *Katrina* sekä koko perheen näytelmä *Aladdin ja taikalamppu*.

Musiikin, draaman ja improvisaation syksy

Teatterin hurmioteemaisen kauden avaa musiikkinäytelmä *Piaf – En kadu mitään*, joka valloittaa Romeo-näyttämön 11.9. alkaen. Elämänmakuinen teos kertoo Pariisin kaduilta maailman maineeseen nousseen ranskalaislaulajatar Édith Piafin elämäntarinan. Pam Gemsin näytelmässä kuullaan Piafin rakastetuimpia lauluja, kuten Non, je ne regrette rien ja La vie en rose. Teoksen ohjaa Maiju Sallas, kapellimestarina toimii Sauli Perälä ja koreografina Antton Laine. Piafin roolin tulkitsee näyttelijä Sonja Halla-aho. Julia-näyttämön kauden avaa 23.10. Reko Lundánin draama Tarpeettomia ihmisiä. 2000-luvun alkuun

ja laman jälkeiseen nousukauteen sijoittuva näytelmä näyttää, mitä perheessä tapahtuu silloin, kun yhteiskunta unohtaa ihmisen eikä omien tunteiden käsittelyyn ole työkaluja. Lundánin puhuttelevan ja koskettavan tekstin ohjaa Sakari Hokkanen.

Ensi-iltansa Romeo-näyttämöllä 31.10. saa Erik Gedeonin riemukas musiikkikomedialla *Ikuisesti nuori*. Eletään 2080-lukua ja teatteri on muuttunut vanhainkodiksi, jossa asustaa joukko 90-vuotiaita entisiä näyttelijöitä. He muistelevat menneitä, jakavat yhdessä ilon ja kaipuun sekä tulkitsevat rakastettuja hittejä, kuten I Love Rock 'n' Roll, Forever Young ja I Will Survive. Teoksen ohjaa Pentti Kotkaniemi, jonka ohjauksia on nähty niin televisiossa kuin teattereissa ympäri Suomen. Kapellimestarina toimii Sauli Perälä ja koreografina Miika Alatupa. Improvisaation saloihin sukelletaan 13.11., kun ensi-iltansa saa Tuntematon seikkailu – täysin improvisoitu näytelmä lapsille. Esityksessä mitään ei ole ennakoon suunniteltu, eikä valmista käsikirjoitusta ole, vaan juoni rakentuu lapsiyleisön ehdotusten pohjalta. Esityskonseptista ja näyttelijöiden kouluttamisesta vastaa näyttelijä Antti Laukkanen. Esitys on myös tilattavissa päiväkoteihin ja erilaisiin tapahtumiin.

Vierailuesitykset viihdyttävät

Lauantaina 6.9. teatteriravintola Kulmassa viihdyttää *Show 'n Spaghetti*, jossa yhdistyvät

musiikki, huumori, herkullinen ateria ja tanssit ikivihreiden tahdissa. Romeo-näyttämöllä keskiviikkona 24.9. nähdään kehuttu Jumppa-tytöt. Katariina Havukaisen, Inkeri Hyvösen ja Ella Lahdenmäen esitys on oodi suomalaiselle naisvoimistelulle. Torstaina 9.10. Red Nose Company ja Kamariorkesteri Avanti! tuovat Romeo-näyttämölle Aleksis Kiven elämän ja teokset yhdessä paketissa ja perjantaina 10.10. Julia-näyttämöllä saa vierailuensi-iltansa Aurin kokuninkaani. Emmi Niemisen ja Emma-Sofia Hautalan tähdittämä kantaesitys kertoo ristiriitaisen rakkauden varjossa ja valossa kasvamisesta. Lauantaina 18.10. klo 13 Romeo-näyttämöllä vieraillee suosikitubettajien kokoonpano *Toimistopojat* ja show'n jälkeen kokoonpano on tavattavissa *Meet & Greet* -tapaamisessa. Saman päivän iltana klo 19 teatteriravintola Kulmassa naurattaa Stand up -show *Naurunurkka*. Perjantaina 14.11. klo 19 Julia-näyttämöllä nähdään hulvaton suomalainen telenovela Korot kattoon!, jossa Ria Kataja ja Minna Kivelä tulkitsevat kymmenen erilaista hahmoa.

Kevään vierailuohjelmiston avaa musiikkiteatteriesitys *Katrina*, jonka esitykset nähdään 15.1.–16.1. Romeo-näyttämöllä. Teos perustuu Sally Salmisen romaaniin Katrina ja on ylistyslaulu suomalaisen naisen voimalle ja sisulle. Pääroolissa nähdään Närpiöstä kotoisin oleva mezzosopraano Erica Back. Musiikista vastaa Vaasan kaupunginorkesteri kapellimestari Anna-Maria Helsingin johdolla.

Keväällä kantaesitys ja klassikko koko perheelle

Julia-näyttämöllä 12.2. nähdään Suomen kantaesitys Florian Zellerin näytelmästä La Vérité, joka kantaa suomeksi nimeä Totuus. Leikkisän parisuhdedraamakomedian suomentaa Aino Pirola ja ohjaa Emma Mattila. Teoksen skenografina toimii Riku Suvitie. Näytelmä on osa Suomen Kulttuurirahaston käynnistämää ja rahoittamaa Maailma näyttämölle -hanketta, jossa tuetaan näyttämöteosten suomentamista ja esittämistä suomalaisissa teattereissa. Romeo-näyttämöllä ensi-iltansa 12.3. saa koko perheen näytelmä *Aladdin ja taikalamppu*. Christian Lindroosin kirjoittama teos on perinteinen satu, yksi tarina klassisesta Tuhannen ja yhden yön tarinat -satukokoelmasta. Näytelmän ohjaa Tuomas Rinta-Panttila, joka ohjasi Vaasan kaupunginteatteriin viimeksi Bapsilarometri 2021 -teoksen. Lavastajana toimii Toini Nissinen, joka aloittaa teatterin lavastajana vuodenvaihteessa, ja pukusuunnittelusta vastaa Emilia Eriksson.

Lähde: Vaasan kaupunginteatteri

Kuva: Taiteiden yössä vaasalaiset saivat nähdä katkelman PIAF:sta.

AUTOT

UUDET AUTOT

Tilastokeskus: Uusista autoista 57 % ladattavia

SUOMEN AUTOKAN-
TA sähköistyy vauhdilla. Tilastokeskuksen tuoreiden tietojen mukaan heinäkuussa 2025 ensirekisteröidyistä uusista henkilöautoista yli puolet – 57 % – oli ladattavia, joko täyssähköautoja tai ladattavia hybridejä.

Heinäkuussa ensirekisteröitiin yhteensä 5 425 uutta henkilöautoa, mikä on 4 % enemmän kuin vuoden 2024 heinäkuussa. Kaiken kaikkiaan kuukauden aikana rekisteröitiin 9 648 uutta ajoneuvoa, kasvua yhden prosentin verran.

Täyssähköautojen rekisteröinnit nousivat jyrkimmin. Niitä otettiin käyttöön 1 971 kappaletta, mikä on 47 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Ladattavia hybridejä rekisteröitiin 1 141, ja yhdessä täyssähköautojen kanssa niiden

kokonaismäärä nousi 3 112:een. Tämä merkitsi 36 %:n kasvua edellisvuoteen verrattuna.

Sähköautojen kasvu näkyi erityisen vahvasti Uudenmaan maakunnassa, jonne rekisteröitiin 54 % kaikista täyssähköautoista.

Perinteisten käyttövoimien alamäki jatkuu

Bensiinikäyttöisten henkilöautojen ensirekisteröinnit vähenivät heinäkuussa 21 % viime vuodesta, ja niitä rekisteröitiin 2 039 kappaletta. Dieselautojen määrä laski 17 %. Perinteisten polttomoottoriautojen osuus kutistuu vuosi vuodelta, kun sähköiset vaihtoehdot valtaavat markkinoita.

Yritykset ja yhteisöt olivat heinäkuussa merkittäviä autonostajia: 2 235 henkilöautoa rekisteröitiin niiden käyttöön, mikä vastasi 41 % kaikista uusista henkilöautoista.

Vuoden kokonaiskehitys yhä laskeva

Vaikka heinäkuun luvut osoittivat kasvua, tammi–heinäkuun kokonaiskehitys on edelleen laskusuuntainen. Seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana rekisteröitiin 42 686 uutta henkilöautoa, mikä on 4 % vähemmän kuin viime vuonna.

Kaikkien ajoneuvojen yhteenlaskettu ensirekisteröintimäärä tammi–heinäkuussa oli 75 057, laskua 5 %. Ensirekisteröinnit ovat pysyneet matalalla tasolla lähes kaikissa ajoneuvoluokissa, vaikka kesäkuukausina onkin nähty pieniä piristymisen merkkejä.

Tilastokeskuksen luvut vahvistavat, että Suomen autokanta jatkaa sähköistymistään nopeassa tahdissa, vaikka kokonaismarkkina ei ole vielä elpynyt pandemiaa ja talouden epävarmuutta edeltäneelle tasolle. Sähkö- ja hybridi-autojen yleistymisen näyttää kuitenkin olevan selvä ja pysyvä trendi

TEKOÄLY

TEKOÄLYMUSIIKKI

Vuoden 2025 parhaat tekoälymusiikkigeneraattorit – rap-biiteistä oopperan mestariteoksiin

KUVITTELE 16-VUOTIKAS aloitteleva räppäri, joka haluaa luoda seuraavan virus-hitin, mutta ei tiedä kuinka tuottaa biittejä. Tai eläkkeellä oleva musiikinopettaja, joka haaveilee oopperan säveltämisestä, mutta jolla ei ole teknisiä taitoja. Ehkä jopa podcaster, joka etsii täydellistä taustaraitaa maksamatta kalliita lisenssimaksuja. Vuonna 2025 tekoälymusiikkigeneraattorit ovat kehittyneet niin pitkälle, että ne voivat tehdä kenestä tahansa – musiikillisesta koulutuksesta riippumatta – säveltäjän.

Mutta kun tarjolla on niin monia vaihtoehtoja, mitkä tekoälytyökalut todella erottuvat joukosta? Testasimme parhaita alustoja löytääksemme vuoden 2025 parhaat tekoälymusiikkigeneraattorit, jotka vastaavat erilaisiin tarpeisiin, genreihin ja taitotasoihin.

Suno AI 3.0 – Tekoälyn luomien kappaleiden kuningas

Suno AI teki aaltoja vuonna 2024 kyvyllään luoda kokonaisia kappaleita – sanoituksia, laulua ja instrumentaaleja – yksinkertaisista tekstikehoteista. Vuonna 2025 Suno AI 3.0 on hionut algoritmejaan tuottaakseen entistä luonnollisemman kuuloista laulua ja genrekohtaisia sävellyksiä.

Paras: Aloitteleville laulajille, laulun tekijöille ja sisällöntuottajille.

Miksi se on hienoa: Kirjoita kehote, kuten ”pirteä pop-punk-kappale kesäakkaudesta”, ja Suno luo kokonaisen kappaleen sekunneissa.

Täydellinen: Teiniräppärimme, joka juuri kirjoitti ”kovaa lyövää trap-biittiä aggressiivisella virtauksella” ja sai studiolaatuisen demon muutamassa minuutissa.

Udio Pro – Paras tekoälymusiikin yhteistyötyökalu

Udio otti erilaisen lähestymistavan keskittymällä ihmisen ja tekoälyn yhteistyöhön. Sen vuoden 2025 ”Pro”-version avulla käyttäjät voivat aloittaa melodialla, hyräillä sävelmää tai jopa ladata karkean tallenteen, jonka tekoäly sitten jalostaa kiillotetuksi kappaleeksi.

Paras: Muusikot, jotka haluavat tekoälyapua täyden automaation sijaan.

Miksi se on hienoa: Udion ”Smart Remix” -ominaisuus voi muuttaa yksinkertaisen pianoriffin täydelliseksi orkesterisovituksesi tai syntetisaattoripainotteiseksi EDM-pudotukseksi.

Täydellinen: Oopperaa rakastava seniorimme, joka hyräili aariaideaa ja katsoi Udion muuttavan sen laajaksi, orkestroiduksi kappaleeksi, jossa on synteettistä oopperalaulua.

AIVA 4.0 – Klassisen musiikin ja elokuvamusiikin asiantuntija

Vaikka monet tekoälytyökalut keskittyvät pop- ja elektroniseen musiikkiin, AIVA 4.0 on edelleen klassisen, jazzin ja elokuvasävellysten suosikki. Indie-elokuvantekijät, pelinkehittäjät ja jopa ammattisäveltäjät käyttävät sitä inspiraationa.

Paras: Säveltäjille, elokuvantekijöille ja pelikehittäjille.

Miksi se on hienoa: AIVAn ”Emotion Engine” antaa käyttäjille mahdollisuuden säätää kappaleen tunnelmaa (esim. ”melankolisempi” tai ”sankarillinen kliimaksi”), mikä tekee siitä ihanteellisen kohtausten säveltämiseen.

Tekoälymusiikin tulevaisuus?

Vaikka tekoälymusiikkityökalut eivät vielä pysty täysin korvaamaan ihmisen luovuutta, niistä on tullut korvaamattomia avustajia, jotka auttavat aloittelijoita luomaan ammattimaisilta kuulostavia kappaleita ja antavat asiantuntijoille uusia tapoja kokeilla.

Paras osa? Useimmat näistä työkaluista tarjoavat ilmaisia tasoja, joten kuka tahansa voi aloittaa säveltämisen jo tänään. Olitpa teini-ikäinen räppäri, eläkkeellä oleva oopperaharrastaja tai vain joku, joka rakastaa musiikin tekemistä, vuoden 2025 tekoälymusiikkigeneraattoreilla on sinulle jotakin.

KULTTUURI

VAASA LITTFEST

Vaasa LittFest marraskuussa – kulttuurifestivaali, jota kannattaa odottaa

Pajtim Statovci. Foto: Ano Kurki / Otava

Kun marraskuun pimeys laskeutuu Vaasan ylle, kaupunki täyttyy jälleen valosta – kulttuurin, kirjallisuuden ja ajatustenvaihdon muodossa. Vasa LittFest, joka järjestetään 13.–15.11.2025, kokoaa yhteen kirjallisuuden ystävät, huippukirjailijat ja ajankohtaiset teemat ainutlaatuisiksi festivaaliviikonlopuksi.

Vuoden 2025 teema on Raja(t). Se avaa keskustelua fyysisistä, kulttuurisista, kielellisistä ja mielen sisäisistä rajoista – mutta ennen kaikkea niiden ylittämisestä. Kirjallisuus on kautta aikojen liikkunut rajoja pidemmälle, ja juuri se on LittFestin ydintä tänä vuonna.

Ensimmäisten julkistettujen

vieraiden joukossa on useita kotimaisia ja pohjoismaisia tähtinimiä. Finlandia-palkittu Pajtim Statovci tuo festivaaleille viimeisimmän teoksensa *Lehmä* synnyttää yöllä (2024), josta on tullut kansainvälinen menestys. Teoksen käännösoikeudet on myyty mm. Yhdysvaltoihin, Saksaan ja Italiaan. Statovcin aiemmat romaanit, kuten *Kissani* Jugoslavia ja *Bolla*, ovat lumonneet sekä kriitikot että lukijat.

Ruotsista saapuu *Mika-el Niemi*, joka tunnetaan parhaiten August-palkitusta teoksestaan *Populärmusik från Vittula* (2000). Niemi on tarinankerronnan mestari, joka kuvaa elämää Tornionlaaksossa, kolmen kulttuurin risteyksessä. Hänen tuorein romaaninsa *Sten i siden* on sukuromaani, joka sijoittuu pohjoisen karuihin maise-

miin.

Monipuolinen taiteilija *Laura Malmivaara* puolestaan esiintyy yhdessä Vaasan kaupunginorkesterin ja säveltäjä Arttu Takalon kanssa. Esitys yhdistää kirjallisuutta, musiikkia ja näyttämötaidetta. Malmivaara esittää otteita romaanistaan *Iltatähti säestyksen kera* – harvinaisen yhdistelmä kirjallista ilmaisua ja elävää musiikkia.

Kirjailijavieraiden joukossa on myös folkloristi ja *Metsän kansa* -sarjan luoja Mikko Kamula, joka kertoo Suomen historiallisista rajoista. Kamulan historialliset romaanit ammentavat suomalaisesta kansanperinteestä ja vievät lukijan 1400-luvun rajamaille. Sarjan uusin osa *Pohjolan neito* ilmestyi tänä vuonna.

Tietokirjailija ja tiedetoimittaja Marcus Rosenlund tarkastelee festivaaleilla maapallon rajoja. Hänen kirjoissaan liikutaan sääilmiöiden, avaruuden ja mikromaailman rajoilla. Uusimmassa teoksessaan Rosenlund pureutuu maanalaaiseen maailmaan – siihen, mitä löytyy pinnan alta.

Tunnelma ei ole kuitenkaan pelkästään vakava. Lavalle nousee myös suosittu *mur-relyyrikko* ja kirjailija Heli Laaksonen, jonka esitys nähdään Vaasan kaupungintalossa. Laaksosen lämmin huumori ja luontorakkaus näkyvät hänen runoissaan ja

proosassaan – kuten teoksissa *Pulu uis* ja *Luonnos*.

Yksi festivaalin erikoisiltoista vie kuulijat mystiikan ja rikoshistorian maailmaan. Kirjailijapari Tiina ja Marko Hautala haastattelevat uskontotieteilijä Tuomas Äystötä, jonka true crime -henkinen teos *Paholaisen perilliset* (2025) käsittelee satanismipaniikin historiaa. Illan paneelissa myyttien ja magian maailmaan sukeltavat myös etnologi ja kirjailija Jenna Kostet, tunnettu nykynöitä Kuparikettu sekä kirjailija ja käsityöläinen Riina Peltonen, joka on tutkinut Pohjanmaan taika- paikkoja.

– Ohjelma antaa mahdollisuuden pohtia identiteettiä, politiikkaa, historiaa ja yhteiskuntaa sekä yksilöllisestä että globaalista näkökulmasta. Haluamme herättää keskustelua myös kirjallisuuden ulkopuolella, sanoo kulttuurituottaja Ilkka Nyqvist.

Vasa LittFest ei ole vain kirjallisuustapahtuma – se on kohtaamispaikka, jossa rajat ylitetään ajatuksin, kielellisesti ja sukupolvien välillä. Tapahtuman koko ohjelma julkaistaan syksyn aikana osoitteessa vasa.fi/littfest.

Vaasa LittFest 2025 – festivaali, joka ylittää rajat ja yhdistää ihmiset.

VAASAN YLIOPISTO

VAASAN YLIOPISTO JA VAMK

Vaasan Yliopisto ja VAMK ovat vahvat ja kilpailukykyiset - yhdessä

Vaasan yliopisto ja Vaasan ammattikorkeakoulu (VAMK) ovat ottaneet merkittävän askeleen kohti yhteistä tulevaisuutta – uusi korkeakoulukonserni on nyt virallisesti perustettu.

Tämä historiallinen yhdistyminen vahvistuu 70 prosentin yliopiston omistuosuudella VAMK:ssa, jolloin Vaasan kaupungin osuus on 30 prosenttia. Molemmat opilaitokset säilyttävät nimensä, mutta uusi konserniniimi julkistetaan syksyllä.

Tämä strateginen liike luo Pohjanmaalle vahvan, kansainvälisesti kilpailukykyisen korkeakoulu-yhteisön, joka vastaa osaajapulaan ja vahvistaa tutkimuksen vaikuttavuutta. Yhteistyö ei ole uutta – korkeakoulut ovat jo pitkään tehneet tiivistä yhteistyötä erityisesti tekniikan alan opetuksessa, Technobothnian laboratorioden ja Tritonia-kirjaston kautta.

”Tavoittemme on luoda kansainvälisesti merkittävä korkeakoulukokonaisuus,

joka tarjoaa opiskelijoille joustavia opintopolkuja ja laadukkaita oppimisympäristöjä aina tohtorikoulutukseen asti,” sanoo Vaasan yliopiston rehtori Minna Martikainen.

Uusi konserni tähtää alueelliseen, kansalliseen ja kansainväliseen vaikuttavuuteen. Resursseja hyödynnetään tehokkaammin, tutkimusryhmiä vahvistetaan ja yhteistyötä yritysten kanssa tiivistetään. ”Kehitämme tutkimusinfrastruktuuria, mikä vahvistaa myös Suomen vientipotentiaalia,” korostaa

VAMK:n toimitusjohtaja Hannu Vahtera.

Tämä yhdistyminen ei ole vain hallinnollinen muutos – se on strateginen investointi tulevaisuuteen, jossa koulutus, tutkimus ja työelämä kohtaavat entistä tehokkaammin.

Kuva: Vaasan yliopiston ja VAMKin kampusalue Palosaaressa. Kuva Vaasan yliopisto. Kuva vapaasti käytettävissä.

VERKOSSA OPIKESKELU

TEKOÄLYKURSSI

VAMK ja Vaasan Yliopisto tarjoaa tekoälykursin yrittäjille ja muillekin – Maksuton verkkokurssi neuvoa tekoälyn mahdollisuudet liiketoiminnassa

Tekoäly (AI) on muuttamassa yritysten toimintatapoja nopeampaa tahtia kuin koskaan aiemmin. Sen avulla voidaan automatisoida rutiinitehtäviä, parantaa asiakaspalvelua ja jopa luoda kokonaan uusia liiketoimintamalleja.

Mutta miten pk-yritykset ja yksittäiset yrittäjät voivat hyödyntää tekoälyä käytännössä? Vaasan ammattikorkeakoulu (VAMK) ja Vaasan yliopisto tarjoavat nyt ratkaisun: maksuttoman verkkokurssin, joka auttaa tunnistamaan tekoälyn mahdollisuudet omassa liiketoiminnassa.

Tekoäly ei ole enää tulevaisuutta – se on täällä nyt

AI2Business-hankkeen uusi verkkokurssi on suunnattu erityisesti pk-yrityksille, yrittäjille ja kaikille, jotka haluavat oppia, miten tekoälyä voidaan hyödyntää liiketoiminnan kehittämisessä. Kurssi tarjoaa käy-

tännönläheistä tietoa ilman, että osallistujilta vaaditaan syvällistä teknistä osaamista.

”Yritykset kaipaavat konkreettista tietoa tekoälyn hyödyntämisestä. Tavoitteenamme on vauhdittaa tekoälykyvykkyyden rakentumista,” sanoo AI2Business-hankkeen projektipäällikkö Sanna Peltonen VAMK:sta.

Kurssi on saatavilla englanniksi, ja sen voi suorittaa täysin omaan tahtiin. Tämä tekee siitä erityisen joustavan vaihtoehdon kiireisille yrittäjille ja työntekijöille.

Miten tekoäly muuttaa liiketoimintaa?

Monet yritykset näkevät tekoälyn pelkästään työkalujen automatisoinnin välineenä, mutta sen merkitys on paljon laajempi. ”Tekoäly ei ainoastaan tehosta prosesseja, se muuttaa liiketoimintalogiikkaa,” korostaa Vaasan yliopiston professori Marko Kohtamäki.

Kurssilla käsitellään tekoälyä kolmesta eri näkökulmasta:

Liiketoiminta – Miten tekoäly voi tuoda kilpailuetua?

Teknologia – Mitä sovelluksia on olemassa?

Muotoilu – Miten tekoälyratkaisut voidaan suunnitella käyttäjäystävällisiksi?

”Tekoälyn hyödyntämisessä ei ole kyse vain teknologiasta. Jos ratkaisu ei palvele käyttäjää, se jää helposti irralliseksi,” muistuttaa Peltonen.

Käytännön esimerkit: Miten yritykset jo hyödyntävät tekoälyä?

Kurssilla esitellään kolme konkreettista yritysälähtöistä tekoälykokeilua, jotka havainnollistavat tekoälyn käyttöä eri liiketoiminnan osa-alueilla:

Dokumenttien käsittely – Automaattinen tiedonlouhinta ja raporttien luonti.

Hintojen ennustaminen – Dynaamiset hinnoittelumallit markkinatilanteen mukaan.

Tuotannon laadunvalvonta – Koneoppimisen avulla voidaan havaita virheet reaaliajassa.

”Nämä kokeilut perustuvat yritysten todellisiin tarpeisiin ja näyttävät, miten tekoälyä voidaan soveltaa eri toimialoilla,” kertoo Vaasan yliopiston apulaisprofessori Jani Boutellier.

Miten osallistua maksuttoman kurssiin?

Kurssi on tällä hetkellä pilotointivaiheessa, ja siihen voi osallistua ilmaiseksi. Se sopii erityisesti pk-yritysten työntekijöille ja johtajille, mutta kaikille aihe-

esta kiinnostuneille.

Osallistuminen on helppoa:

Rekisteröidy kurssille AI2Business-hankkeen Moodle-alustalla: <https://moodle.muovadigital.net/mod/page/view.php?id=680>

Opiskele omaan tahtiin – materiaali on saatavilla 24/7.

Saat todistuksen suorituksesta, jolla voit osoittaa osaamistasi.

Kurssi on osa EU-rahoitteista AI2Business-hanketta, ja osallistujia pyydetään rekisteröitymään myös hankkeen seurantarjestelmään. Tämä auttaa mittaamaan tekoälykoulutuksen vaikuttavuutta Suomessa.

”Osallistujan ei tarvitse huolehtia yksityiskohdista – ohjaamme jokaista vaiheessa,” vakuuttaa Peltonen.

Tekoäly on tulevaisuutta – ota siitä kiinni jo nyt

Tekoäly tarjoaa yrityksille valtavia mahdollisuuksia, mutta sen hyödyntäminen edellyttää ymmärrystä siitä, miten se sopii omaan liiketoimintaan. Tämän kurssin avulla yritykset voivat ottaa ensimmäiset askeleet tekoälyn maailmaan ilman suuria investointeja.

Onko sinulla yritys, joka haluaa pysyä kehityksen kärjessä? Ilmoittaudu nyt ja aloita oppiminen!

*AI2Business-hanke on osa Euroopan unionin rahoittamia hankkeita, ja sen tavoitteena on edistää pk-yritysten tekoälyosaamista. Lisätietoja hankkeesta: VAMK:n verkkosivut.

TERVEYDENHOITO

KESTÄVÄ TERVEYDENHUOLTO

Omalääkäri ja omahoitaja terveydenhuollon perusta

Terveydenhuollon ammattilaiset näkevät omalääkäri- ja omahoitajamallin keskeisenä ratkaisuna kansalaisten luottamuksen palauttamiseksi horjuvaan terveydenhuoltojärjestelmään.

Kestävä terveydenhuolto -verkon tuoreen selvityksen mukaan pysyvä hoitosuhde mahdollistaisi potilaan yksilöllisemmän kohtaamisen ja hoidon jatkuvuuden parantamisen.

Suomalaisten luottamus terveydenhuoltoon on romahtanut huolestuttavasti viime vuosina. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n Terve Suomi -raportin mukaan vuonna 2024 vain noin puolet suomalaisista luotti terveyspalveluihin, kun vuonna 2020 vastaava osuus oli vielä 76 prosenttia.

Terveydenhuollon tutkimusyhtiö NHG:n touko-kesäkuussa 2025 toteuttamaan kyselyyn vastasi 580 terveydenhuollon ammattilaista. Tutkimusjohtaja Riikka-Leena Leskelän mukaan luottamuksen vahvistaminen edellyttää korjauksia sekä järjestelmän että arjen tasolla.

Pysyvä hoitosuhde ratkaisuna

Useat ammattilaisvastaajat pitivät tärkeimpänä ratkaisuna pysyvää hoitosuhdetta. Malli, jossa omalääkäri ja -hoitaja toimivat työparina, nähtiin keinona turvata hoidon jatkuvuutta ja laatua. Omalääkäri- ja -hoitajamallia kannatettiin vastaajien taustasta riippumatta, ja sen uskottiin mahdollistavan paremmin potilaan yksilöllisen ja kiireettömän kohtaamisen.

Lääkäriliitto on esittänyt kunnianhimoisen tavoitteen: vuoteen 2030 mennessä jokaiselle

suomalaiselle taataan omalääkäri, johon saa helposti yhteyden ja jonka vastaanotolle tarvittaessa pääsee kahdessa viikossa. Tavoitteen saavuttaminen vaatii välitöntä toimeenpanon käynnistämistä.

Luottamusta horjuttavat pitkät odotusajat

Selvityksen mukaan kansalaisten luottamusta terveydenhuoltoon kohtaan horjuttavat erityisesti pitkät odotusajat, resurssien puute ja kokemus huonosta kohtelusta. Vastaajat korostivat tarvetta nopeampaan ajanvaraukseen, hoitoon pääsyyn ja hoidon jatkuvuuteen – samoihin asioihin, joista kansalaiset olivat Terve Suomi -raportissa huolissaan.

Hoitopolkujen tulisi olla selkeitä, hyvin kuvattuja ja edetä johdonmukaisesti. Niistä tulisi viestiä riittävästi ja niiden tulisi olla helposti kenen tahansa löydettävissä. Riittävät henki-

löstöresurssit nähtiin avaimena ammattilaisten työkuorman hallintaan ja jaksamiseen.

Henkilökohtainen kohtaaminen säilytettävä

Vaikka digipalvelut tarjoavat monille tehokkaita kanavia hoidon järjestämiseen, vastaajat korostivat tarvetta säilyttää henkilökohtaisen kohtaamisen mahdollisuus – erityisesti iäkkäille tai erityistä tukea tarvitseville. Monimuotoiset palvelumallit nähtiin ratkaisuna, jolla voidaan huomioida erilaiset tarpeet.

Ammattilaiset näkivät parannettavaa myös potilaan kohtaamisessa. Vastauksissa korostui halu kohdata potilas yksilönä, ei vain tapauksena, ja kohtaamisoin toivottiin myös lisää aikaa.

Universaali järjestelmä vahvistaisi luottamusta

Professori Heikki Hiilamo Helsingin yliopistosta ehdottaa ratkaisuksi universaalia terveydenhuoltojärjestelmää, joka

palvelee kaikkia suomalaisia tasapuolisesti. Universaalilla järjestelmällä hän tarkoittaa sitä, että verorahoilla kustannetaan samantasoisia palveluita kaikille, ilman eriarvoisia kategorioita.

Julkinen terveydenhuolto lisää kansalaisten luottamusta ja on pitkällä aikavälillä myös taloudellisesti kestävin tapa järjestää palvelut, Hiilamo tiivistää. Lisäksi järjestelmään tarvitaan kannustimia, jotka palkitsevat sairauksien ehkäisemisestä, eivät vain niiden hoitamisesta.

THL:n johtava tutkija Liina-Kaisa Tynkkynen korostaa, että luottamuksen heikkeneminen on otettava vakavasti. Hänen mukaansa on tärkeää kuunnella paremmin niin kansalaisia kuin terveydenhuollon ammattilaisia, kun mietitään seuraavia askelia kansallisen ja alueellisen terveydenhuollon uudistamisessa.

ASTRONOMIA

ASTRONOMIA

3I/ATLAS, syksyinen vieras ulkoavaruudesta

Tähtitieteilijät ovat löytäneet merkittävän taivaallisen vierailijan, joka on matkustanut miljardeja kilometrejä ja mahdollisesti miljoonia vuosia päästäkseen aurinkokuntaamme.

Komeetta 3I/ATLAS, jonka NASAn rahoittama ATLAS-teleskooppijärjestelmä löysi ensimmäisen kerran 1. heinäkuuta 2025 Chilessä, on vasta kolmas tunnettu tähtienvälinen kohde, joka on koskaan havaittu.

Termi ”tähtienvälinen” viittaa tähtien väliseen valtavan tilaan, jossa esineet voivat ajelehtia ikuisuuksia kylmässä pimeydessä ennen kuin toisen tähtijärjestelmän painovoima vangitsee ne. Toisin kuin komeetat, jotka ovat peräisin aurinkokunnastamme ja seuraavat ennustettavia elliptisiä kiertoratoja Auringon ympäri, 3I/ATLAS seuraa sitä, mitä tähtitieteilijät kutsuvat hyperboliseksi kiertoradaksi – mikä tarkoittaa, että se kulkee aurinkokuntamme läpi kerran ja jatkaa matkaansa avaruuteen, eikä koskaan palaa.

”Tämä komeetta tulee selvästi aurinkokuntamme ulkopuolelta”, selittää kohteen kiertorataa tutkivat NASAn tutkijat.

Kun seuraamme sen lentorataa taaksepäin, on selvää, että 3I/ATLAS on matkustanut tähtienvälisen avaruuden halki poikkeuksellisen kauan ennen kuin se saapui tänne.

Komeetan löytäminen alkoi itse asiassa useita viikkoja ennen kuin se virallisesti tunnistettiin. Arkistohavainnot useista ATLAS-teleskoopeista ympäri maailmaa ja Kalifornian Palomar-observatorion Zwicky Transient Facilitystä paljastivat, että kohde oli ollut näkyvissä jo 14. kesäkuuta 2025. Löytöhetkellä 3I/ATLAS oli noin 410 miljoonan kilometrin päässä Auringosta, Jupiterin kiertoradan alueella.

Tämän vierailijan tekee erityisen kiehtovaksi sen nopeus ja alkuperä. Tähtienvälinen komeetta syöksyy avaruuden halki noin 137 000 kilometrin tuntinopeudella, nopeus, joka kasvaa lähestyessään Aurinkoa. Tähtitieteilijät ovat todenneet, että 3I/ATLAS lähestyi aurinkokuntaamme Jousimiehestä, tähdistöstä, joka osoittaa galaksimme keskustaan, Linnunrataan.

Komeetan nimeäminen noudattaa vakiintuneita tähtitieteellisiä käytäntöjä. ”3” osoittaa, että se on kolmas tunnettu täh-

tienvälinen kohde ’Oumuamuan (löydetty vuonna 2017) ja 2I/Borisovin (löydetty 2019) jälkeen. Nimitys ”I” merkitsee sen nimenomaan tähtienväliseksi, kun taas ”ATLAS” kunnioittaa sen löytänyttä kartoitusteleskooppijärjestelmää.

Toisin kuin edeltäjänsä ’Oumuamua, joka näytti enemmän asteroidilta, 3I/ATLASilla on selkeitä komeetan ominaisuuksia. Tähtitieteilijät voivat havaita sen aktiivisen ytimen kooman ympäröimänä – kirkkaan kaasuja pölypilven, joka muodostuu, kun komeetan jäinen pinta alkaa haihtua lisääntyvän auringon säteilyn vaikutuksesta. Tämä toiminta vahvistaa, että 3I/ATLAS sisältää haihtuvia aineita, jotka ovat selvinneet pitkästä matkastaan tähtienvälisen avaruuden jäisessä tyhjiössä.

Komeetta ei aiheuta uhkaa maapallolle. Sen lähin lähestyminen planeettaamme on noin 1,8 tähtitieteellisen yksikön päässä – noin 170 miljoonan mailin päässä. 30. lokakuuta 2025 3I/ATLAS saavuttaa lähimmän pisteensä Aurinkoa noin 1.4 tähtitieteellisessä yksikössä, juuri Marsin kiertoradalla, ennen kuin se alkaa poistua aurinkokunnastamme.

Tähtitieteilijät ympäri maail-

maa kilpailevat tutkiakseen tätä kosmista aikakapselia niin kauan kuin voivat. Komeetan pitäisi pysyä maanpäällisten teleskooppien näkyvissä syyskuuhun 2025 asti, minkä jälkeen se kulkee liian läheltä Aurinkoa turvallista havainnointia varten. Se ilmestyy uudelleen Auringon toiselle puolelle joulukuun 2025 alkuun mennessä, mikä tarjoaa viimeisen mahdollisuuden yksityiskohtaiseen tutkimukseen.

Tutkijat ovat erityisen kiinnostuneita komeetan koostumuksen analysoinnista, mikä voisi antaa tietoa muiden tähtijärjestelmien muodostumisprosesseista. 3I/ATLASin kemiallinen allekirjoitus saattaa paljastaa yksityiskohtia sen alkuperäisestä tähtien naapurustosta ja olosuhteista, jotka sinkosivat sen tähtienväliseen avaruuteen miljoonia tai miljardeja vuosia sitten.

Kun tämä syksyn vierailija jatkaa lyhyttä matkaansa kosmisen naapuruston läpi, se toimii muistutuksena galaksimme dynamisesta luonteesta, jossa esineet voivat kulkea tähtien välisiä valtavia etäisyyksiä tarjoten meille toisinaan välähdyksiä laajempaan maailman-kaikkeuteen aurinkokuntamme rajojen ulkopuolella.

Lähde: NASA

WAASAN PÄIVÄLEHTI
Nr 23 Sunnuntaina, 8 kesäkuuta, 2025
ISSN 2954-243X
Kaupunginteatterin vuosi
Uusi aikakausi painonhallinnassa
Mustasaari on halvin mökkeilykunta
Inkeri Julkunen Pohjanmaan museossa
Guillain-Barré
Finlandia-näyttely

WAASAN
PÄIVÄ-
LEHTI

Tervetuloa sanomalehtien uudelle aikakaudelle! Waasan Päivälehti - uutislähde, jota voit lukea missä tahansa ja joka pitää sinut ajan hermolla.

Mikä on Waasan Päivälehti? Se on viikoittainen annos uutisia, tietoa, naurua, oivalluksia ja kaikkea muuta, mikä tekee elämästä hieman tietorikkaampaa ja hauskenpaa. Ja paras kaikesta? Se on **ilmainen!** Aivan, luit oikein. Ei piilomaksuja, ei tilausmaksuja. Mielestämme uutisten pitää olla kaikkien saatavilla, olitpa rannalla Thaimaassa tai suosikkikahvilassasi nurkan takana.

Me Waasan Päivälehdessä tiedämme, että suomalaiset rakastavat kahviaan. Joka sunnuntaiaamu voit nauttia suosikkikahvistasi ja samalla lukea maailman tapahtumista. Ota siis kahvikuppi esiin, istu mukavasti ja lue.

Tervetuloa lukemaan Waasan Päivälehteä.

www.vpress.ovh

TEKOÄLY

AI-luodut podcastit: Uusi aikakausi audiosisällön parissa NotebookLM

20 jokapäiväistä lyhennettä, jotka sinun on tiedettävä (ja ehkä joitain, joita et tarvitsekaan!)

**Podcast in English:
Russian disinformation**
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

Digitaalisen median nopeasti kehittyvässä maailmassa tekoäly (AI) jatkaa rajojen venyttämistä ja muokkaa teollisuuksia sekä määrittelee luovia prosesseja uudelleen.

Yksi merkittävimmistä edistysaskeleista on Googlen NotebookLM, edistynyt kieliteknologia, jolla on potentiaalia mullistaa podcast-maailma. Sen kyky tuottaa laadukasta äänisisältöä, joka vastaa ihmisen tuottamaa, avaa uusia ja jännittäviä mahdollisuuksia tekoälyn ohjaamille tarinoille, koulutukselle ja viihteelle.

AI-luotujen podcastien nousu

Podcast-alan kasvaessa hurjaa vauhtia sisällöntuottajat ja mediayritykset etsivät jatkuvasti innovatiivisia työkaluja, joilla tehostaa tuotantoa ja vahvistaa luovuutta. NotebookLM,

joka sai alun perin huomiota kyvystään tuottaa korkealaatuisia tekstejä, on nyt ottanut askeleen äänisisällön pariin. Tämä uraauurtava teknologia voi tuottaa podcasteja, joita on lähes mahdotonta erottaa ihmisten luomista, mikä avaa uusia mahdollisuuksia tulevaisuudelle.

NotebookLM tuottamien podcastien vetovoima perustuu useisiin ainutlaatuisiin ominaisuuksiin, jotka erottavat ne perinteisistä podcasteista:

Luonnollisen kuuloinen ääni: NotebookLM voi tuottaa äänisisältöä, joka jäljittelee ihmisen puheen luonnollista rytmiä ja sävyä. Tämä takaa kuuntelijalle sujuvan kokemuksen, jossa on vaikea havaita, että podcast on tekoälyn luoma.

Monipuoliset aiheet: Olipa kyse uutisista, ajankohtaisista tapahtumista tai kevyistä tarinoista, NotebookLM voi käsitellä monenlaisia aiheita. Sen joustavuus tekee siitä ihanteellisen työkalun sisällöntuottajille,

Lyhenteitä on nykyään kaikkialla. Tekstiviestien lyhenteistä tekniseen ammattikieleen, kätevät 3-kirjaimiset yhdistelmät (ja joskus pidemmät) voivat olla hämmäntäviä, jos et ole tietoinen. Mutta älä pelkää, muut lyhenne seikkailijat! Tämä artikkeli antaa sinulle tietoa tulkita 20 yleisintä lyhennettä, joita kohtaat jokapäiväisessä elämässä.

LOL: Laughing Out Loud, Lot of Laugh, Äänekäs nauru (Tämä saattaa olla jo klassikko monille!)

BRB: Be Right Back (Täydellinen nopeaan wc-taukoon keskustelun aikana)

OMG: Oh My God (Ilmaisee yllättyneisyyttä tai voimakkaita tunteita)

IMHO: In My Humble Opinion, Nöyrän mielipiteeni mukaan (tapa aloittaa mielipiteesi kohteliaasti)

** ASAP:** Mahdollisimman pian (Tulen sytyttämään jonkun alle... kiva)

FYI: For Your Information, Tiedoksi (heads-up jollekin)

ETA: Estimated Time of Arrival arvioitu saapumisaika (ilmoittaa, milloin odottaa jotakuta)

Vastauspyyntö: Vastaa (virallinen pyyntö vastauksesta kutsuun)

PDF: Portable Document Format, Siirrettävän asiakirjan muoto

JPG: Joint Photographic Experts Group (suosittu kuvatiedostomuoto)

GIF: Graphics Interchange Format (Toinen kuvamuoto, joka tunnetaan animaatioista)

TIFF: Tagged Image File Format (käytetään korkealaatuisille kuville)

WWW: World Wide Web (Internetin perusta, jonka tunnemme)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (kieli, jota verkkosivut käyttävät puhumiseen)

GPS: Global Positioning System (auttaa navigoimaan maailmassa)

Pankkiautomaatti: Pankkiautomaatti (ystävällinen paikallinen pankkiautomaatti)

DIY: Tee se itse (käteville ihmisille)

VIP: Erittäin tärkeä henkilö (joku, joka saa erityiskohtelua)

TBA: To Be Announced Ilmoitetaan myöhemmin (Pysy kuulolla saataksesi lisätietoja)

TBD: Ole luja (selvitä minulle edelleen asioita)

Tämä on vain esimakua lyhenteiden maailmasta, mutta kun nämä 20 ovat vyön alla, olet hyvin matkalla tulkitsemaan jokapäiväistä kieltä satunnaisista teksteistä teknisiin asiakirjoihin. Joten seuraavan kerran, kun näet lyhenteen, joka saa sinut naarmuttamaan päätäsi, muista tämä luettelo ja jatka pikakirjoituksen viestinnän ihmeellisen maailmaan.

Waasan Päivälehti

Moderni sanomalehti, jonka ulkoasussa on piirteitä 1870-luvun lehdistöstä. Silloin sanomalehdissä oli vain 4-8 sivua. Paljon tekstiä, mutta ei kuvia ollenkaan, joten muutamassa sivussa on paljon luettavaa.

Lehti sisältää lainauksia vanhoista päivälehdistä, jotka on otettu Kansallisarkistosta (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria ja Monica tekevät osan rutiininomaisesta toimitustyöstä, kuten käännöstyö, korrehtuurin luku ja lyhyen notisien kirjoittaminen. Kaikki tekstit on tarkastettu toimittajilla ja toimitus vastaa tekstien sisällöstä.

Waasan Päivälehti on päivälehtityyppinen julkaisu, toistaiseksi se ilmestyy sunnuntai- ja maanantai-iltoina, mutta tavoitteenamme on että se jatkossa ilmestyy joka aamu.

Lehti on luettavissa verkossa ilmaiseksi.

Päätoimittaja on Hans Björknäs.

Lukijoiden kirjoitukset ovat tervetulleita!

Lehti on paikallisessa omistuksessa ja tulee sellaisena pysymään.

Toimitus: Waasan Päivälehti, Koulukatu 37 B 7, 65100 Vaasa, puhelin +358-40-5462455.

Helsingin toimitus: Waasan Päivälehti, Toinen linja 9 B 36, 00530 Helsinki. Puhelin +358-40-5462455. Ilmoitukset pyydetään lähettämään emaililla jpg-muodossa.

Email: waasanpaivalehti@gmail.com

SYYSKUUN HOROSKOOPPI

Syyskuun horoskooppi gluteenittomille tähdille □

Oinas (21.3.–19.4.)
Ryntää syyskuuhun kuin tulinen kipinä – suoraan leipäkoria vältellen. Ystävät ihailivat itsekuriasi, vaikka valkosipulileipä huutaa houkutusta.

Härkä (20.4.–20.5.)
Kodin ja lohturuokien kutsu on voimakas, mutta sisäinen gourmet löytää iloa uusista gluteenittomista resepteistä. Syyskuun motto: brownies voi yhä muuttaa elämän.

Kaksoset (21.5.–20.6.)
Sosiaalinen kalenteri on täynnä menoja – onneksi hallitset taidon kysyä tarjoilijalta diskreetisti ristikontaminaatiosta. Charmisi ratkaisee kaikki ruokaongelmat.

Rapu (21.6.–22.7.)
Herkkä vatsasi kohtaa herkän sielusi. Tähdet lupaavat runsaasti gluteenittomia herkkuja juuri silloin, kun niitä tarvitset

eniten.

Leijona (23.7.–22.8.)
Kaikkien katseet ruokaillessa. Itseluottamuksella näytät, että gluteenittomuus ei ole rajoite – se on kulinaarinen seikkailu. Suosio taattu.

Neitsyt (23.8.–22.9.)
Tämä on sinun kuukaudesi! Organisoititaitosi loistaa: merkitset jauhot, hallitset keittiön ja olet gluteenittomuuden velho. Ystävät pyytävät reseptejasi.

Vaaka (23.9.–22.10.)
Punnitset vaihtoehtoja kauramaitoon ja mantelimaidon välillä – tasapaino on kaikki kaikesa. Ei hätää, molemmat sopivat kekseihisi.

Skorpioni (23.10.–21.11.)
Intohimo on teemana – myös gluteenittomassa pastassa. Syyskuu tuo intensiteettiä, mutta muista: kaikki pizzapohjakeskustelut eivät tarvitse terävyyttä.

Jousimies (22.11.–21.12.)
Seikkailut odottavat! Löydät uuden gluteen-

ittoman kahvilan tai reseptin, joka tekee matkustamisesta turvallisempaa. Optimistisuuksi tarttuu kuin juurikin gluteeniton hapanjuuri.

Kauris (22.12.–19.1.)
Käytännöllinen kuten aina: välipalat mukana laukussa, gluteenittomat keksit autossa. Syyskuu palkitsee ennakoitisi stressittömillä retkillä.

Vesimies (20.1.–18.2.)
Innovaatio ohjaa ruokavaliotasi. Kikhernepanarit? Kukkakaalipizzapohja? Tähdet taputtavat rohkeille kokeiluille – skeptikotkin pyytävät lisää.

Kalat (19.2.–20.3.)
Unelmoiva syyskuu tuo lohtua keitoista ja turvallisista leipävaihtoehtoista. Luota intuitioosi – se vie sinut kaikkein viihtyisimpiin gluteenittomiin kohtaamisiin.

□ **Syyskuu todistaa: et tarvitse gluteenia loistaaksesi.**

HUUMORI SATA VUOT- TA SITTEEN

HIDAS JUNAA

Muutama suurnopeus-juna. Matkustaja: Sano, emmekö pääse kaupunkiin hieman nopeammin?

Stinsen: Voimme, mutta meidän pitäisi luultavasti ottaa juna mukaan.

TUHAT PUKAMAA

Kaksi nelivuotiaista tyttöä juttelee keskenään:

Ensimmäinen: Isäni on niin rikas, että hänellä on useita kivitaloja ja tehtaita.

Toinen: Eihän se mitään, mutta isoäidilläni on tuhat peräpukamaa.

KOSIJALLE PALKKIO

Tytär: — Isäni on luvannut antaa tuhannen markkaa, jos hän ei enää näkisi teitä.

Kosija (innostuen) : — Niinkö, sanokaa pian, onko hän nyt konttorissaan?

UNETON VAIMO

— Kuinka vaimosi jaksaa?
— Huonosti, häntä vaivaa unettomuus. Palasinpa kotiin klo 3 tahi 4 aamulla, niin aina hän on valveilla.

PIENI EREHDYS

Runoilija Väliniemi (lihava kuin porho ja punainen kuin krapu) :
— Hyvä neiti! Tunnetko ehkä runon „Sieluni on kirkas kuin satakielen kyynel?” Neiti Lemnienhaave: — Oi tunnen toki! Olen monesti kuvitellut näkeväni sen kalpean, riutuvan ja

minulle rakkaan tekijän. Runoilija Väliniemi: — No niin! Tämän runon olen minä kirjoittanut!

NOITAPUHE

Herra ja rouva Kilkki ovat väitelleet siitä, onko maailma mennyt eteen- vai taaksepäin. Rouva, joka on jyrkkänä eteenpäinmenon kannalla sanoo kantansa todistamiseksi m.m.:

— Eikö ole nyt siinäkin suhteessa parempi, ettei noitaamia polteta roviolla?

Herra kuivasti: — No, onhan se hyvä sinulle. Sinä uskallatkin sen vuoksi vapaasti soittaa suutasi.

Astronomic picture of the week:

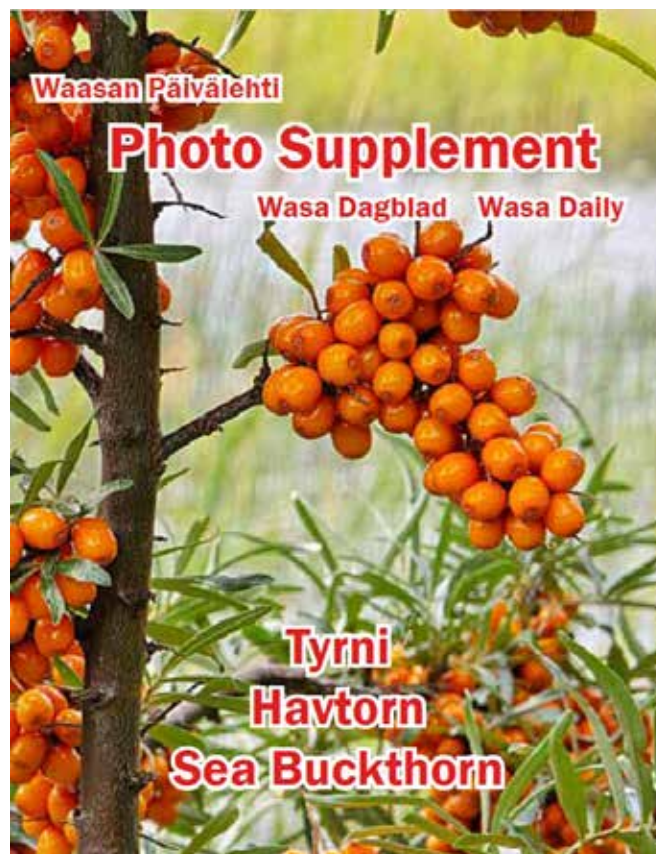
Blue Marble Eastern Hemisphere.jpg

Composite rendering of the Eastern Hemisphere of Earth, based on data from the Terra and Aqua satellites' MODIS instruments, the Defense Meteorological Satellite Program, Space Shuttle Endeavour, and the Radarsat Antarctic Mapping Project, combined by scientists and artists.

NASA images by Reto Stockli, based on data from NASA and NOAA

Public domain

Ensi viikolla:

Lukijoilta

erittäin mielellämme vastaan lukijoidemme kommentteja. Kommentteja, tarinoita, muistoja, keskustelua, uutisia kotoa. Tämä on luultavasti tämän paperin tärkein osa.

Mutta tilaa on rajoitetusti, joten kirjoita mahdollisimman lyhyesti! Joten lähetä viestit osoitteeseen: waasanpaivalehti@gmail.com

Ilmoita WP:ssä

Tässä historiallisessa ja hypermodernissa päivälehdessä ensimmäisten joukossa mainostamisella voi olla PR-arvoa. waasanpaivalehti@gmail.com jpg-, tiff- tai png-muodossa. Mainokset pienennetään sitten 46 mm:n sarakkeen leveyteen. Ota yhteyttä:

waasanpaivalehti@gmail.com

Waasan Päivälehti
waasanpaivalehti@gmail.com